

Hallituksen esitys Eduskunnalle luontaiselinkeinolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Luontaiselinkeinonharjoittajien toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantamiseksi ehdotetaan säädettäväksi luontaiselinkeinolaki, jonka nojalla voitaisiin tällaisten henkilöiden tukemiseksi Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa sekä Muonion, Kittilän, Sodankylän, Savukosken ja Sallan kuntien pohjoisosissa antaa maata, osuuksia ja oikeuksia sekä luottoa ja avustuksia samoin kuin suorittaa eräitä muita tukitoimenpiteitä. Ehdotetun lain mukaisista toimenpiteistä voisivat eräin rajoituksin päästä osallisiksi henkilöt, jotka saavat tai ilmeisesti tulevat saamaan kokonaan tai pääasiallisesti toimeentulonsa luontaiselinkeinoista, kuten maataloudesta, erikoismaataloudesta, kalastuksesta, metsästyksestä, porotaloudesta ja marjastuksesta, sekä mahdollisesti luontaiselinkeinon ohella harjoitteista erinäisistä liitännäiselinkeinoista.

Ehdotetun luontaiselinkeinolain mukaisin valtion maankäyttötoimenpitein voitaisiin perustaa tonttimaan ja enintään 20 hehtaarin suuruisen maa-alueen käsittäviä luontaiselinkeinotiloja ja antaa luontaiselinkeinonharjoittajien ennestään omistamiin tiloihin lisäaluetta niiden suurentamiseksi vastaavaan tilakokoon saakka. Myyntihinta, joka olisi paikkakunnan käyvän hinnan mukainen, annettaisiin pääosaltaan velaksi pitkäaikaisena halpakorkoisena luottona. Toisaalta annettaisiin valtion varoista luottolaitosten välityksellä maanosto- ja sisarosuuslainoja luontaiselinkeinotilojen ja niihin verrattavien tilojen hankkimista ja laajentamista varten sukupolvenvaihdokseen. Lisäksi voitaisiin kyseisen lain nojalla myöntää po. tiloja varten lainaa ja avustusta asuinrakennuksen ja tilalle tarpeellisten talous-, tuotanto- ja matkailua palvelevien lomarakennusten sekä kalanviljelylammioiden rakentamista, laajentamista ja peruskorjausta varten sekä pellon kuivattamista ja salaojittamista, maatalouskelpoisen maan raivaamista, tie- ja vesihuol-

totöitä sekä ammatissa tarvittavan irtaimiston hankkimista varten. Tienteko- ja vesihuoltotöitä voitaisiin suorittaa myös valtion toimesta. Lainaa voitaisiin lisäksi myöntää sähköistämistä varten. Eräin edellytyksin annettaisiin ehdotetun lain piiriin kuuluville myös valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvia nautintaoikeuksia, kuten oikeus sijoittaa metsähallintoviranomaisen suostumuksella metsästyks- ja kalapirttejä, kalakellareita ja varastosuojia tarvittaville paikoille.

Inarin kunnassa asuvien kolttien toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantamiseksi ehdotetaan samalla säädettäväksi heitä koskevan nykyisen lainsäädännön kokonaisuudistusta merkitsevä kolttalaki. Tällä pyritään antamaan luontaiselinkeinoista edelleenkin huomattavassa määrin toimeentulonsa saavalle kolttaväestölle ehdotetun luontaiselinkeinolain mukaiset etuudet sovittamalla ne heidän erityisolosuhteensa huomioon ottavalla tavalla tähänastisiin eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain (273/55) ja kolttien maanjärjestelylain (593/69) mukaan suoritettuihin toimenpiteisiin. Koltille voitaisiin ehdotetun lain mukaan antaa myös pääasiallisesti asumiseen tarvittavan tonttimaan käsittäviä nykyisten kolttilojen kaltaisia tiloja. Yleisenä periaatteena olisi turvata koltille mahdollisimman laajalti edut, joita jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla heille annetaan.

Ehdotettujen luontaiselinkeinolain ja kolttilain mukaisiin tarkoituksiin tapahtuvien luovutusten saattamiseksi leimaverosta vapaiksi ehdotetaan lisäksi leimaverolakia (662/43) muutettavaksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu saattaa voimaan mahdollisimman pian lakiehdotusten tultua hyväksytyiksi. Luontaiselinkeinolain mukaisia etuja voitaisiin lakiehdotuksen mukaan antaa vuoden 1999 loppuun asti.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1. Luontaiselinkeinojen nykytilanne maan pohjoisilla alueilla	3	1. Luontaiselinkeinolaki	11
1.1. Yleistä	3	1.1. Luku. Yleiset säännökset	11
1.2. Maatalous	3	1.2. Luku. Maan hankkiminen	12
1.3. Porotalous	3	1.3. Luku. Maan käyttäminen	12
1.4. Metsästys	4	1.4. Luku. Lainat ja avustukset	13
1.5. Kalastus	4	1.5. Luku. Luotto- ja avustusehdot	14
1.6. Muut luontaiselinkeinot	4	1.6. Luku. Valtion toimesta suoritettavat työt	16
2. Kolttien nykyiset olosuhteet ja heidän tukeminen	5	1.7. Luku. Erinäiset säännökset	16
2.1. Yleistä	5	2. Kolttalaki	18
2.2. Nykyiset tukimuodot	5	2.1. Luku. Yleiset säännökset	18
2.2.1. Eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain täytäntöönpano	5	2.2. Luku. Erityiset säännökset	19
2.2.2. Kolttien maanjärjestelylain täytäntöönpano	7	2.3. Luku. Välittävät säännökset	20
2.3. Kolttien asunto-olosuhteet	7	2.4. Luku. Erinäiset säännökset	21
2.4. Kolttien elinkeino-olosuhteet	8	3. Laki leimaverolain 30 §:n muuttamisesta	21
3. Tavoitteet	8	LAKITEKSTIT	21
3.1. Luontaiselinkeinolain säätäminen	8	1. Luontaiselinkeinolaki	21
3.2. Kolttalainsäädännön uudistaminen	9	2. Kolttalaki	29
4. Esityksen organisatoriset vaikutukset	10	3. Laki leimaverolain 30 §:n muuttamisesta	34
5. Esityksen taloudelliset vaikutukset	10	LIITTEET	35
6. Valmisteluvaiheet	10	Rinnakkaistekstit	35
		3. Laki leimaverolain muuttamisesta	35
		Kartta n:o 1: Luontaiselinkeinolain soveltamisalue ..	
		Kartta n:o 2: Kolttalain soveltamisalue	

YLEISPERUSTELUT

1. Luontaiselinkeinojen nykytilanne maan pohjoisilla alueilla

1.1. Yleistä

Lapin läänin pohjoisosien ankarat luonnonolosuhteet rajoittavat voimakkaasti maatalouden harjoittamista ja kehittämistä. Koska elinkeinotoiminnan vaihtoehdot ovat alueella vähäiset, on etenkin Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa suhteellisen runsaasti väestöä, joka edelleenkin saa merkittävän osan toimeentulostaan maa- ja porotalouden ohella tai eräissä tapauksissa niistä erilläänkin harjoittamistaan muista luontaiselinkeinoista, kuten kalastuksesta, metsästyksestä ja marjastuksesta.

Suoritettujen selvitysten mukaan on luontaiselinkeinojen harjoittamisesta pääasiallisen toimeentulonsa saavia henkilöitä Enontekiön kunnassa 181, Inarin kunnassa kolttia¹⁾ mukaan lukematta 225 ja Utsjoen kunnassa 164 henkeä (vuonna 1982). Nämä jakaantuvat aloittain ja maanomistuksellisesti seuraavasti:

Pääasiallinen elinkeino	maata omistavia	muita yhteensä	
pienimuotoinen maatalous (= enint. 6 lehmää tilalla)	69	10	79
porotalous	285	54	339
kalastus	14	30	44
metsästys	1	5	6
muu ja jokin yllä mainittu	32	70	102
yhteensä	401	169	570

Lisäksi Muonion, Kittilän, Sodankylän, Savukosken ja Sallan kuntien pohjoisosissa on arvioitu olevan yhteensä noin 100 luontaiselinkeinoista pääasiallisen toimeentulonsa saavaa henkilöä, joista pääosa on Vuotson alueella.

1.2. Maatalous

Maata omistavista luontaiselinkeinonharjoittajista useat sellaisetkin, joiden pääasiallinen elinkeino on muu kuin maatalous, harjoittavat maataloutta. Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa on maatilarekisterin mukaan vuoden 1981 lopulla ollut 333 (= 139, 111 ja 83) peltoalaltaan yli 2 hehtaarin maatilaa ja näillä tiloilla peltoa yhteensä 1 450 hehtaaria. Siitä on viljelyksessä ollut peltoa 264 tilalla yhteensä 1 117 hehtaaria. Tilojen keskimääräinen peltoala on Enontekiön kunnassa 3,6, Inarin kunnassa 5,2 ja Utsjoen kunnassa 4,4 hehtaaria, kun se koko Lapin läänissä on keskimäärin 6,8 hehtaaria. Maidonlähettäjätilojen lukumäärä on kuitenkin tilojen kokonaismäärään nähden pieni: Enontekiöllä 34, Inarissa 16 ja Utsjoella 29 eli yhteensä 79 tilaa. Lammastaloutta harjoittavia tiloja kyseisissä kunnissa on yhteensä 52.

1.3. Porotalous

Luontaiselinkeinoista on maan kolmen pohjoisimman kunnan alueella huomattavin merkitys porotaloudella. Alueella toimii Lapin paliskunta mukaan lukien 12 paliskuntaa, joiden yhteenlaskettu lukuporojen määrä on vuonna 1982 ollut noin 62 000, mikä edustaa 37 prosenttia koko poronhoitoalueen lukuporoista.

Kuten edellä 1.1.kohdassa olevasta taulukosta ilmenee, on valtaosa porotalouden harjoittajista nykyisin maanomistajia. Ratkaiseva merkitys tälle seikalle on ollut vuonna 1969 säädetyn ja sittemmin vuonna 1974 muutetun porotilalain (590/69 muut. 351/74) mukaisilla toimenpiteillä. Mainitut toimenpiteet ovat tarkoittaneet porotalouden harjoittajien toimeentulomahdollisuuksien ja asunto-olojen parantamista maata, luottoja, rakennuspalkkioita ja eräitä muita etuuksia antamalla koko poronhoitoalueella. Näistä toimenpiteistä ovat päässeet osallisiksi pääasiallisen toimeentulonsa tai olennaisen osan siitä porotaloudesta saaneet henkilöt. Työpaikka-asuntojen osalta on voitu tukea myös paliskuntia.

1) tällaisia kolttia on 64

Porotilalain mukaisin maankäyttötoimenpitein on perustettu porotiloja, annettu lisämaita sekä muodostettu työpaikka-asuntoja varten rakennuspaikkoja. Sanotut toimenpiteet, joita koskevat maansaantihakemukset on tullut jättää vuoden 1974 loppuun mennessä, on miltei kokonaan jo suoritettu loppuun. Utsjoen ja Enontekiön kunnissa porotilat on muodostettu olosuhteista johtuen siten, että tonttimaan ja mahdollisen vähäisen maatalouskelpoisen maan lisäksi tuleva metsä annetaan osuutena yhteismetsään. Kysymyksessä olevan kahden yhteismetsän muodostaminen, mikä koskee 53 Utsjoella ja 88 Enontekiöllä olevaa tilaa, on parhaillaan vielä kesken, mutta saataneen loppuun suoritetuksi vuoden 1984 aikana.

Porotilalain mukaisia maansaantihakemuksia tehtiin määräaikaan 31.12.1974 mennessä kaikkiaan 1 118, joista hyväksyttiin jatkotoimenpiteitä varten 665 ja hylättiin 453 hakemusta. Porotiloja on perustettu 320 tilaa sekä annettu ennestään oleviin tiloihin 298 lisäaluetta. Kesken on kaikkiaan 4 porotilan, edellä mainittujen kahden yhteismetsän sekä osittain ns. paimentopaikkojen (yli 200) muodostaminen. Maata on porotilalain tarkoituksiin tähän mennessä käytetty yhteensä 53 870 hehtaaria, josta kolmen pohjoisimman kunnan osuus on 21 157 hehtaaria. Meneillään olevaan yhteismetsien muodostamiseen käytetään metsämaata yhteensä noin 14 800 hehtaaria. Porotilalain mukaisia rakennuspalkkioita ja muita avustuksia on myönnetty vuoden 1982 loppuun mennessä yhteensä 63,2 miljoonaa markkaa sekä sanotun lain mukaisia lainoja, eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain mukaiset lainat mukaan lukien, 37,7 miljoonaa markkaa.

Porotilalakia täytäntöönpannassa on varsinkin pohjoisimpien alueiden kohdalta voitu todeta porotalouden harjoittajien monessa tapauksessa hankkivan lisäansiota paitsi maataloudesta myös muun muassa riekonpyynnistä, kalastuksesta, marjastuksesta sekä käsitöiden ja matkamuistojen valmistamisesta ja niiden myynnistä. Maansaantihakemuksia jouduttiin eräissä tapauksissa hylkäämään sen takia, että selvästikin luontaiselinkeinoista ja niihin liittyvistä toiminnoista toimeentulonsa saanut hakija ei omistanut riittävästi poroja tai ollut muutoin sellainen, jonka olisi voitu katsoa saavan olennaistakaan osaa toimeentulostaan porotaloudesta.

1.4. Metsästys

Maamme pohjoisosan tyypillisiä riistaeläimiä

ovat hirvi, riekko, kiiruna ja metsähanhi. Huomattavampi merkitys saaliina on näistä riekolla ja hirvellä. Normaalina vuotena kohoo riekkosaalismäärä kaikkiaan noin 40 000:een lintuun, mistä määrästä pääosa koituu pohjoisimpien alueiden luontaiselinkeinoista toimeentulonsa saavan väestön hyväksi. Kuitenkin on metsästyksessä pääasiallisen toimeentulonsa saavien määrä maan kolmessa pohjoisimmassa kunnassa suoritettujen selvitysten mukaan alle kymmenen henkilöä. Useimmiten metsästystä harjoitetaan jonkin muun ammatin ohella, josta saadaan pääasiallinen toimeentulo.

1.5. Kalatalous

Metsästystä suurempi merkitys pääasiallisen toimeentulon antavana luontaiselinkeinona Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa on kalastuksella, jonka keskeisimpiä alueita siellä ovat Tenojoen, Näätämöjoen ja Paatsjoen vesistöt sekä Inarinjärvi. Niin ikään ovat Lokan ja Porttipahdan tekojärvet kalastuksellisesti merkittäviä. Ammattikalastusta harjoittavia on suoritettujen selvitysten mukaan Enontekiöllä noin 15 ja Inarinjärvellä noin 75 henkilöä. Lisäksi Tenojoen varrella on noin 60 ammattimaista lohenpyyntiruokakuntaa. Pääasiallisen toimeentulonsa kalastuksesta arvioidaan kuitenkin saavan noin 50 henkilöä joista noin 2/3 on maata omistamattomia. Kalatalouden merkitys kuitenkin korostuu, kun otetaan huomioon kotitarvekalastuksella saatavan kalan asema alueen väestön ruokataloudessa.

Pohjois-Lapissa ammattimaisen kalastuksen ongelmana on tuorekalan markkinoinnin järjestäminen siten, että useiden kalastajien melko pienet saaliit saadaan kerättyä laajalta alueelta ja säilymään moitteettomana.

1.6. Muut luontaiselinkeinot

Muina luontaiselinkeinoina tulevat maan pohjoisimmilla alueilla kysymykseen lähinnä luonnontuotteiden, kuten marjojen ja sienten keräily sekä eräiden erikoismaatalouden alojen, kuten turkistarhauksen ja puutarhatuotannon harjoittaminen.

Luonnontuotteiden sadolle on ominaista voimakas vuotuinen vaihtelu, joka aiheuttaa vaikeuksia myös tuotteiden jalostamisessa ja markkinoinnissa. Talteen otettujen luonnonmarjojen

määrä vaihtelee koko Lapin läänissä vuosittain 0,5—2,5 miljoonan kilon välillä ja kerättyjen sienten määrä liikkuneen kymmenissä tuhansissa kiloissa. Vaikka koko satoon nähden talteenotto on po. alueellakin vähäistä, on marjojen, etenkin hillojen, sekä sienien keräilyllä merkitystä alueen väestön työllisyydelle ja toimeentulolle.

Puutarhatuotannon suhteen Enontekiön, Inarin ja Utsjoen alue on koko Lapin läänin tapaan alituotantoaluetta. Vihannesten viljelyyn alueella käytetään nykyisin vain noin 3 hehtaaria. Vaikka viljelyä haittaavat ilmastolliset olosuhteet, antaa kuitenkin alueella eräiden tuotteiden kohdalla saavutettava korkea laatu edellytyksiä alan kehittämiseksi.

Turkistarhauksen (nykyisin 12 tarhaa) lisäämistä rajoittaa po. alueella paitsi alan yleinen suhdanneherkkyys ja siitä aiheutuva kannattavuuden epävarmuus myös rehuntuotantoon liittyvät ongelmat. Nämä johtuvat lähinnä pitkistä etäisyyksistä rehunsekoittamoihin. Alueen ainoa rehunsekoittamo on Ivalossa. Myös rehujen, kuten sinänsä vähäarvoisten kotimaisten kalalajien, korkeahko hintataso aiheuttaa tarvetta ulkomaiseen rehuun turvautumiseen.

2. Kolttien nykyiset olosuhteet ja heidän tukemisensa

2.1. Yleistä

Petsamosta toisen maailmansodan lopulla siirtynyt kolttaväestö sijoitettiin valtaosaltaan Inarin kuntaan. Koska koltat eivät omistaneet luovutettua aluetta maata, ei heitä eräin poikkeuksin voitu asuttaa maanhankintalainsäädännön nojalla, vaan heidän asuttamiseksi ja heidän toimeentulonsa turvaamiseksi tarvittiin erityisiä toimenpiteitä. Valtioneuvoston vahvistettua vuonna 1946 ja 1947 tekemillään päätöksillä kolttien sijoitusalueeksi lähinnä Suonikylän kolttien osalta Inarinjärven koillispuolella olevan Näätämön eli Sevettijärven alueen ja muiden kolttien osalta Inarinjärven kaakkoispuolella olevan Nellimin alueen, asettui ensinmainitulle alueelle 267 ja jälkimmäiselle alueelle 140 kolttia.

Kolttien sijoittaminen tapahtui valtion toimesta ja varoilla vuosina 1947—1949 rakennettuihin rakennuksiin. Näätämön alueelle rakennettiin siten haja-asutuksena 51 asuin-, 51 talous- ja 21 saunarakennusta ja rukoushuone sekä Nellimin alueelle 35 asuin-, 34 talous- ja 10 saunarakennusta. Keskimääräinen asumistila oli noin 6 m² henkeä kohti.

Koska koltat olivat muuton seurauksena menettäneet suuren osan omaisuudestaan, heille hankittiin sekä valtion varoilla että lahjoituksin yhteensä 1 495 poroa. Valtion varoilla hankittiin myös tarvikkeet 20 nuottaa ja 1 500 verkkoa varten.

Ennen eräiden kolttien asuttamisesta 20 päivänä toukokuuta 1955 annettua lakia (273/55) oli kolttien hyväksi valtion toimesta tapahtuneet asutus- ja muut tukitoimenpiteet suoritettu pelkästään tulo- ja menoarviossa myönnettyjen määrärahojen turvin. Sanotun lain tultua voimaan ovat kolttien tukitoimenpiteet tapahtuneet kyseisen lain sekä sittemmin myös vuonna 1969 porotilalain (590/69) yhteydessä säädetyin kolttien maanjärjestelylain (593/69) nojalla. Muutamisissa tapauksissa ovat koltat kuitenkin saaneet maata myös maanhankintalain (396/45) ja eräiden entisen Petsamon kunnan siirtoväkeen kuuluvien henkilöiden asuttamisesta annetun lain (549/50) nojalla.

Eräiden kolttien asuttamisesta annettuun lakiin perustuen muodostettiin aikaisemmin mainittujen rakennusten tonttialueista kaikkiaan 74 tilaa. Näistä tuli Näätämön alueelle 52 tilaa, joista kuitenkin yksi rakennuksineen varattiin rukoushuone- ja hautausmaa-alueeksi. Nellimin alueelle muodostettiin 22 tilaa. Mainitun kolttalain 3 §:n mukaisesti luovutettiin muodostetut enintään 3 hehtaarin suuruiset tilat niillä olleine rakennuksineen vastikkeetta kolttien omistukseen. Niin ikään luovutettiin kolttalain 6 §:n mukaisesti vastikkeetta rakennukset myös niille koltille, jotka olivat saaneet maata maanhankintalain tai eräiden entisen Petsamon kunnan siirtoväkeen kuuluvien henkilöiden asuttamisesta annetun lain nojalla. Kaiken kaikkiaan oli koltille luovutettu tiloja 85, joista varsinaisen kolttialueen ulkopuolella on 2 kolttatilaa ja 4 maanhankintalain nojalla muodostettua tilaa.

2.2. Nykyiset tukimuodot

2.2.1. Eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain täytäntöönpano

Eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain 5 §:n (446/74) mukaan myönnetään kolttien omistamien rakennusten korjaamiseen, parantamiseen ja laajentamiseen sekä uusien rakennusten rakentamiseen tarvittaessa avustusta valtion varoista. Vuodesta 1969 lähtien on vastaaviin tarkoituksiin voitu lakiin lisätyn 5 b §:n nojalla myöntää avustuksen lisäksi asunto- ja rakentamislainaa

maankäyttölakia (353/58) soveltaen. Paitsi sanottuja lainoja voidaan edellä mainitun 5 b §:n nojalla myöntää lähinnä sukupolvenvaihdon mahdollistamiseksi lainaa kolttilan tai sen määröosan hankkimisen rahoittamiseksi soveltuvien osin noudattaen maankäyttölain mukaista maanosto- ja sisarosuuslainaa koskevia säännöksiä. Niin ikään voidaan myöntää irtaimistolainaa porojen ja poronhoidossa tarvittavan irtaimiston hankkimiseksi. Lain 5 §:n mukaan suoritetaan myös poronhoidon, kalastuksen, liikenneolosuhteiden ja kolttien elinmahdollisuuksien turvaamisen ja edistämisen kannalta välttämättömät muutkin toimenpiteet tarvittaessa valtion varoilla.

Eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetun asetuksen (339/55) eli koltta-asetuksen 17 §:n (391/81) mukaan voidaan avustusta myöntää kolttien omistamien asuinrakennusten, talousrakennusten ja lampoloiden korjaamiseen, parantamiseen ja laajentamiseen sekä uusien sellaisten rakennusten rakentamiseen samoin kuin kyseisten rakennusten sähköistämiseen ja niitä varten tarvittavien vedenhankinta- ja viemärilaitteiden rakentamiseen enintään 75 prosenttia hyväksytyin kustannusarvion määrästä. Vedenhankinta- ja viemärilaitteiden rakennustyöt voidaan suorittaa myös valtion toimesta. Valtion varoista voidaan lisäksi korvata töiden suunnitelmien hankkimisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset kokonaan.

Rovaniemen maatalouspiiriin maataloustoimisto voi koltta-asetuksen 17 a §:n (391/81) nojalla nykyisin myöntää kolttilojen omistajille avustusta maatalouskelpoisen maan raivaamista varten pelloksi tai laitumeksi maatilahallituksen tarkemmin määräämin perustein enintään 80 prosenttia hyväksytyin kustannusarvion määrästä. Yhteensä on raivattu noin 5 hehtaaria peltoa ja laidunta. Kaikkiaan koltilla on peltoa noin 20 hehtaaria.

Kolttiloihin on alusta alkaen kuulunut vähäisen lammasmäärän pitämisen mahdollistavat talousrakennukset. Suoritetun selvityksen mukaan oli lampaita vuonna 1980 kaikkiaan yhdeksällä kolttilalla, yhteensä 34 uutta. Kolttien lammastalouden edistämiseksi tehtiin edellä tarkoitettulla vuonna 1981 koltta-asetukseen lisätyllä 17 a §:llä (391/81) mahdolliseksi myöntää heille maatilahallituksen määräämin perustein avustusta myös siitoslampaiden hankintaan enintään 50 prosenttia hyväksyttävistä hankinta- ja kuljetuskustannuksista.

Koska kalastuksella on lukuisille kolttaruokakunnille huomattava merkitys elinkustannusten alentajana ja koska sillä on välillisesti merkitystä työllisyyden kannalta, tehtiin vuonna 1981 mahdolliseksi myöntää avustusta kalapirttien, kalakellareiden, venevajojen, laitureiden ja kalanpöydysuojien rakentamista varten. Säännökset asiasta otettiin koltta-asetukseen lisättyyn 17 b §:ään (391/81). Mainittuihin tarkoituksiin voidaan avustusta myöntää enintään 75 prosenttia hyväksyttävistä rakentamiskustannuksista. Kalapirttejä oli koltilla entuudestaan sanottuna ajankohtana yhteensä 31 kappaletta. Kalastuksen edistämiseksi säädettiin niin ikään, että avustusta voidaan myöntää myös nuottain hankintaan enintään 50 prosenttia hyväksyttävistä hankintakustannuksista.

Koltta-alueella on yli 100 ha:n suuruisia järviä noin 250, joista noin 130 on kalastustoiminnan piirissä. Alueen siikakantojen elvyttämiseksi säädettiin niin ikään vuonna 1981 koltta-asetusta täydentämällä, että maatilahallitus voi vuosien 1981—1985 aikana hankkia enintään 1 500 000 kesänvanhaa siianpoikasta istutettavaksi koltta-alueen vesistöihin. Istuttamisesta huolehtiminen kuuluu metsähallitukselle, jonka hallinnassa valtion vesialueet alueella ovat. Säännös asiasta sisältyy koltta-asetuksen 17 b §:n 2 momenttiin (391/81). Istutuskustannukset, kuten muidenkin kolttalainsäädännön mukaisten toimenpiteiden kustannukset, suoritetaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Vuosina 1981 ja 1982 on istutettu yhteensä 600 000 siian poikasta.

Vuonna 1980 annetulla asetuksen muutoksella (633/80) tehtiin mahdolliseksi myöntää kolttille avustusta siitosporojen hankintaan. Tähän mennessä on siten avustettu noin 200 siitosporon hankintaa. Seuraavana vuonna parannettiin kolttien poronhoidon yleisiä edellytyksiä muuttamalla asetusta siten, että maatilahallituksen päätöksellä voidaan koltta-alueen paliskunnille korvata valtion varoista kolttien poronhoidon kannalta välttämättömien erotusaitojen ja niille johtavien teiden rakentamisesta ja perusparantamisesta aiheutuvat kustannukset enintään siihen määrään asti, joka vastaa kolttien omistamien porojen osuutta paliskunnan koko poroluvusta. Kysymyksessä ovat Näätämon, Vätsärin ja Ivalon paliskunnat.

Petsamon alueelta siirtyneillä koltilla oli entisillä asuinsijoillaan vanhastaan erilaisia käyttö- ja nautintaoikeuksia. Kun valtioneuvosto vuonna 1946 ja 1947 vahvisti kolttien uudet sijoitusalueet, luettiin samalla maa- ja vesialueisiin koh-

distuvat kolttien oikeudet. Kolttilain 8 §:ään nojautuvalla asetuksen säännöksellä on kolttille annettu valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvia erityisiä etuuksia.

2.2.2. Kolttien maanjärjestelylain täytäntöönpano

Kolttien toimeentuloedellytysten ja asunto-olojen parantamiseksi annettiin vuonna 1969 porotilain (590/69, muut. 351/74) säätämisen yhteydessä kolttien maanjärjestelylaki (593/69, muut. 445/74). Samassa yhteydessä tehtiin jälkimmäisen lain johdosta myös kolttalakiin eräitä muutoksia. Kolttien maanjärjestelylain eräänä tavoitteena oli alunperin mahdollisuuksien mukaan saattaa koltat asteittain etujen suhteen samaan asemaan alueen muun väestön kanssa sekä helpottaa heidän siirtymistä pieniltä kolttiloiltaan muun väestön rinnalle itsenäisempiin oloihin. Kun useiden kolttilojen asukkaat harjoittivat porotaloutta, laadittiin kolttien maanjärjestelylaki samanaikaisesti ehdotetun porotilain pohjalte.

Kolttilan omistajalle voidaan kolttien maanjärjestelylain 3 §:n nojalla antaa maankäyttölain mukaisesti asuntotila tai -tontti taikka porotilain mukaisesti porotila ehdolla, että hän luovuttaa omistamansa kolttilan valtiolle kohtuullisesta käyvästä hinnasta. Valtiolle luovutetun kolttilan kauppahinta on käytettävä luovuttajalle annetun tilan tai asuntotontin myyntihinnan käteismaksuksi. Niin ikään voidaan kyseisen lain 5 §:n mukaan antaa kolttilasta osuuden omistavalle koltalle vastaavasti asuntotila tai -tontti taikka porotilain mukaisesti porotila ehdolla, että hän luovuttaa omistamansa osuuden kolttilasta yhdelle tai useammalle niistä, jotka omistavat osuutta samasta kolttilasta.

Muillekin kuin kolttilan tai osuutta siitä omistaville kolttille on voitu vuonna 1974 annetulla lailla (445/74) kolttien maanjärjestelylakiin lisätyn 5 a §:n nojalla antaa asuntotiloja ja -tontteja maankäyttölain mukaisesti työtilaisuuksien paikkakunnalla puuttuessaakin. Kyseisiä tiloja ja tontteja koskevat hakemukset oli tehtävä 1.7.1975 mennessä. Pyrkimyksenä oli vaikuttaa ilmenneeseen nuorten kolttien melko voimakkaaseen poismuuttoon koltta-alueilta ja ehkäistä tätä kolttaheimon säilymisen kannalta haitallista kehitystä. Kyseisiä asuntotiloja ja -tontteja varten voidaan antaa myös kolttilain mukaista rakennusavustusta sekä asunto- ja rakentamislainaa. Kyseinen vuoden 1974 lainmuutos merkitsi itse

asiassa selvää poikkeamista kolttien maanjärjestelylain siihenastisista periaatteista.

Kolttien maanjärjestelylain 2 §:n (445/74) mukaan voidaan kolttilaan antaa lisäaluetta tai sen sijasta osuutta yhteismetsään tahi puunotto-oikeutta sekä muuta osuutta ja etuutta noudattaen soveltuvin osin, mitä porotilalaissa on säädetty. Näitä etuja koskevia maansaantihakemuksia voivat koltat porotilalaista poiketen tehdä jatkuvasti.

Henkilölle, joka on saanut maata kolttien maanjärjestelylain mukaisesti, voidaan myöntää luottoa ja muita etuja porotilain mukaisesti.

Kolttien maanjärjestelylain nojalla on muodostettu vain yksi porotilain mukainen lisäalue, mutta sen sijaan 73 asuntotilaa ja -tonttia. Kolttila on ilmennyt, kuten sanotuista luvuistakin voidaan todeta, vain melko vähäistä halukkuutta ottaa vastaan kolttien maanjärjestelylain nojalla maata muutoin kuin asuntotarkoituksiin. Porotilain nojalla on kolttille lisäksi muodostettu 7 porotilaa.

2.3. Kolttien asunto-olosuhteet

Inarin kunnassa asuu runsaat 600 (vuonna 1980 629) kolttaheimoon kuuluvaa henkilöä, joista lähes puolet on Näämön ja hieman yli neljännes Nellimin alueella sekä vajaa neljännes muualla Inarin kunnassa. Kolttaheimo on säilynyt ”puhtaimpana” Näämön alueella, jossa noin 90 prosenttia koltista on katsottava muuhun väestöön sekoittumattomiksi, kun taas Nellimin alueella on enää noin 65 prosenttia sellaisiksi koltiksi katsottavia.

Kolttaruokakuntia on yhteensä 175 niiden keskikoon ollessa 3,8 henkilöä eli lähes sama kuin Inarin kunnan keskimääräinen ruokakuntien koko, joskin Näämössä se on suurempi eli 4,3 henkilöä. Kolttien noin 140:stä asuinrakennuksesta on puolet rakennettu ennen vuotta 1960. Peruskorjauksia ja laajennuksia on suoritettu noin joka toisen asuinrakennuksen kohdalla. Asumisväljyys vastaa Nellimin alueella valtakunnallista tasoa ollen 21,0 m²/henkilö. Näämössä se sen sijaan on 16,1 m²/henkilö. Inarin kunnassa vuonna 1979 keskimääräinen asumisväljyys oli 19,5 m²/henkilö.

Tarvetta kolttien nykyisten asuinrakennusten peruskorjaukseen esiintyy vähäisten peruskorjausten osalta 32 tilalla. Muuta peruskorjaus- ja laajentamistarvetta on 12 tilalla ja aivan uusi asuinrakennus olisi tarpeen rakentaa entisen sijaan noin 15 tilalle. Vesijohto on 58, viemäri 57,

lämmin vesi 52, WC 54 ja sauna asuinrakennuksen yhteydessä 46 prosentilla tiloista.

Vanhempiensa luona asuu noin 120 täysi-ikäistä kolttaa eli noin 37 prosenttia. Kaikkiaan noin 90 kolttaa olisi halukas saamaan asuntotarkoitukseen soveltuvan tontin tai tilan sekä viisi henkilöä porotilaa vastaavan tilan.

2.4. Kolttien elinkeino-olosuhteet

Ammatissa toimivaan väestöön lukeutuu koltista noin 300 henkilöä. Suurimman ryhmän eli noin neljänneksen työkykyisistä koltista muodostavat henkilöt, jotka eivät ole minkään erityisalan vaan sekalaisia töitä suorittavia. Toiseksi suurin ryhmä on kotityötä suorittavat naiset. Seuraavina tulevat suuruusjärjestyksessä metsätalous, palvelumatit, rakennusala, kauppa ja liikenne sekä poro- ja kalatalous. Työssäolevien määrä, opiskelijat ja asevelvolliset mukaan lukien, on noin 75 prosenttia ammatissa toimivasta koltväestöstä. Suurin yksittäinen työnantaja on kunta. Seuraavina ovat kauppa, Valtion Polttoainekeskus, metsähallitus ja rajavartiolaitos.

Heikoin tilanne kolttaluonalla on työllisyyden kannalta Näämön, jossa vuonna 1980 suoritettua selvityksen mukaan vain 63 henkilöllä eli 48 prosentilla ammatissa toimivista oli työpaikka ja jossa tuolloin työttämänä ilmoitti olevansa 59 henkilöä. Heistä 41 henkilöä oli alle 35 vuotiaita, joten työttömyys kohdistuu erittäin voimakkaasti alueen nuoreen väkeen. Sen sijaan Nellimin alueella ja muualla Inarin kunnassa asuvien kolttien kohdalla ei työllisyystilanne juurikaan poikkea kunnan keskimääräisistä luvuista. Nellimissä työttömäksi ilmoittautui vain 8 kolttaa.

Porotaloutta harjoittavat koltat ovat pääasiassa Näämön alueelta. Heistä kuuluu Näämön paliskuntaan 20 ja Vätsärin paliskuntaan 30 poromiestä. Nellimin alueella on kuusi Ivalon paliskuntaan kuuluvaa koltaporomiestä. Kolttien omistamien lukuporojen määrä on (suluissa koko paliskunnan luvut) ollut vuonna 1982 Näämön paliskunnassa noin 950 (1 082), Vätsärin paliskunnassa noin 1 050 (1 824) ja Ivalon paliskunnassa noin 300 (3 246).

Kolttien kalatalous on luonteeltaan lähinnä kotitarvekalastusta. Ainoastaan kymmenkunta kolttaa harjoittaa kalastusta myös myyntiä varten. Heidänkin tulonsa kalastuksesta vuonna 1980 olivat keskimäärin vain 1 200 markkaa. Kalastuksessa tarvittavaa välineistöä koltilla on varsin runsaasti ja joka kolmas ruokakunta on rakentanut kalastuksessa tarvittavan majan etäämmällä olevalle kalastusalueelle.

Metsästystä harjoittaa runsaat 100 kolttaa, joista kuitenkin vain 15 harjoittaa sitä myös myyntiä varten. Lähinnä riekon myynneistä saatavat vuositulot olivat heillä vuonna 1980 keskimäärin 1 600 markkaa.

Lammastaloutta harjoitetaan kymmenellä tilalla, joilla olevien katraiden keskikoko on noin neljä uuhia. Sen sijaan lypsykarjaloutta on vain yhdellä kolttilalla. Karjalouden kehittämisen pähkinä on peltolan vähäisyys.

Luonnontuotteiden, lähinnä hillan, mustikan ja puolukan keruuseen osallistuu runsaat 40 prosenttia ruokakunnista. Lähes 80 henkilöä kerää niitä säännöllisesti myös myyntiä varten.

Matkailualan yritystoiminta on kolttien parissa varsin vähäistä, sillä vain Näämön alueella kaksi henkilöä pitää mökkejä vuokralla. Matkamuistojen valmistus myyntitarkoituksiin on myös vähäistä. Näiden valmistamiseen osallistuvia henkilöitä oli 36, joista suurin osa Näämön alueella.

Koltilla on vuosina 1975—82 myönnetty maatalouden kehittämisrahaston varoista avustuksia noin 11 ja lainoja noin 12 miljoonan markan edestä.

3. Tavoitteet

3.1. Luontaiselinkeinolain säätäminen

Luontaiselinkeinojen huomattavan merkityksen paikallisen väestön toimeentulolle ja työllisyydelle huomioon ottaen tulisi maan pohjoisten alueiden luontaiselinkeinonharjoittajien elinolosuhteita pyrkiä erityistoimenpitein parantamaan. Tämä on katsottava tarpeelliseksi varsinkin sellaisten luontaiselinkeinonharjoittajien osalta, jotka eivät ole voineet saada tukea maatilalain (188/77) tai maankäyttölain (353/58) taikka kerta- ja vuokratilalain (590/69) nojalla, joskin myös mainittujen lakien piiriin kuuluvien tulisi kyseisellä alueella kohdistaa tehostettuja tukitoimia. Luontaiselinkeinoiksi olisi tällöin katsottava pienimuotoinen maatalous ja erikoismaatalous sekä kalastus, metsästys, porotalous, marjastus, sienestys ja muu luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuvien luonnonvarojen hyödyntäminen. Tarpeellisia tukitoimenpiteitä ovat lähinnä asumiseen ja luontaiselinkeinon harjoittamiseen liittyvät maankäyttö-, lainoitus- ja avustustoimenpiteet. Toimenpiteiden tulisi koskea myös luontai-

selinkeinon ohella harjoitettavaa kalanviljelyä, käsityönä tai kotiteollisesti tapahtuvaa luontaiselinkeinosta saatujen tuotteiden kunnostamista ja jatkojalostusta luontaiselinkeinoissa tarvittavien välineiden valmistusta, matkamuistojen valmistusta sekä matkailijoiden majoitusta ja opastusta. Pyrkimyksenä tulisi olla luontaiselinkeinojen harjoittamisen peruslähtökohdat mahdollisimman laajalti kattavan tukijärjestelmän luominen alueelle, jolla näiden elinkeinojen merkitys on huomattava.

Alueen, jolla luontaiselinkeinonharjoittajia koskevia erityistoimenpiteitä suoritettaisiin, käsittäisi Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnat sekä pohjoisosat Muonion, Kittilän, Sodankylän, Savukosken ja Sallan kunnista. Soveltamisalue olisi saamelaisien asumisaluetta vastaava erällä vähäisillä eteläisemmällä alueella täydennettynä.

Toimenpiteet tulisi kohdistaa lähinnä jo nyt pääasiallisen toimeentulonsa luontaiselinkeinoista saaviin henkilöihin. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, ettei toimenpiteitä kohdisteta henkilöihin, joiden itsensä ja puolisonsa tulot muusta kuin luontaiselinkeinoammatista ovat niin huomattavat, ettei heidän tukemistaan nimenoamaan luontaiselinkeinonharjoittajina voida pitää perusteltuna. Toisaalta ei myöskään voida pitää asianmukaisena, että henkilöt, jotka saivat huomattavaa valtion elinkeinotukea, kuitenkin samanaikaisesti nauttivat jatkuvasti työllisyyslain (946/71) mukaista työttömyyskorvausta. Tämä seikka asettaa myös toimenpiteiden tehokkuudelle erityisiä vaatimuksia.

Ennestään maata omistamattomille tukemiskelpoisille luontaiselinkeinonharjoittajille tulisi valtion toimesta antaa halpakorkoisena luottona tonttimaan ja elinkeinotoimintaa varten enintään 20 hehtaaria maata käsittävä tila. Perustettavat tilat olisi pyrittävä sijoittamaan aikaisemman asutuksen yhteyteen. Vastaavaan tilakokoon asti olisi myös kyseisten henkilöiden ennestään omistamiin tiloihin voitava antaa lisäaluetta. Toisaalta olisi tarpeen lainoittaa vastaavanlaista omatoimista maanhankintaa valtion varoista. Muodostettaville tiloille samoin kuin niihin verrattaville entisille tiloille tulisi voida valtion avustuksen ja lainan turvin rakentaa asuinrakennus ja tarvittava talousrakennus taikka asianmukaisesti kunnostaa ja laajentaa olemassa oleva vastaava rakennus. Avustus- ja lainoitus-toimenpiteiden piiriin kuuluisivat myös mainittujen rakennusten vesihuolto ja tiloille tarpeelliset tiet. Lainoja tulisi myöntää myös sähköistämistä varten. Vesihuolto- ja tien-

tektöitä olisi tarvittaessa suoritettava myös valtion toimesta.

Paitsi edellä tarkoitettuja elinolosuhteiden perusteisiin kohdistuvia toimenpiteitä on luontaiselinkeinotilojen ja niihin verrattavien tilojen omistajiin tarkoitus kohdistaa luontaiselinkeinoja ja niiden ohella harjoitettavia liitännäselinkeinoja koskevien rakennusinvestointien, mukaan luettuna myös maatilamatkailua palvelevat lomarakennukset sekä kalanviljelylaitokset, ja irtaimistoinvestointien sekä maatalouden osalta myös raiwaus- ja maanparannusinvestointien avustamista ja lainoittamista. Muihin rakennusinvestointeihin kuin asuinrakennusinvestointeihin sekä irtaimistoinvestointeihin tulisi avustuksia ja lainoja antaa paitsi luontaiselinkeinotiloille ja niihin verrattaville tiloille myös porotilalain nojalla muodostetuille ja niihin verrattaville tiloille sekä lain ulkopuolelle muutoin jääville varsinaisille maatiloille. Vesihuoltoinvestointeihin sekä kalatalous-irtaimiston, kuten jääntekokoneiden hankintaan olisi tarpeen myöntää tukea myös luontaiselinkeinonharjoittajien muodostamille yhtymille. Lisäksi luontaiselinkeinonharjoittajille tulisi antaa ammatin harjoittamisen kannalta tarpeellisia valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvia vastikkeettomia nautinto-oikeuksia.

Edellä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista varten ehdotetaan säädettäväksi luontaiselinkeinolaki. Sen teknisessä toteuttamisessa tulisi noudattaa mahdollisimman pitkälti maatilalaissa omaksuttuja periaatteita. Näin ollen esimerkiksi muodostettavat tilat tulisi luovuttaa saajilleen suoraan omistusoikeudella aikaisemmassa maankäyttölainsäädännössä noudatettuun hallintasopimusmenettelyyn turvautumatta. Tilat olisi kuitenkin syytä asettaa määräaikaisten luovutusrajoitusten alaiseksi.

3.2. Kolttalainsäädännön uudistaminen

Ehdotettavan luontaiselinkeinolain mukaisia toimenpiteitä tulisi soveltaa myös nykyisillä koltta-alueilla Inarin kunnassa asuviin kolttiin. Huomattavassa määrin toimeentulonsa luontaiselinkeinoista edelleenkin saavalle koltta-äestölle on annettu maata ja muita etuja usean eri lain nojalla. Toisaalta kolttien halukkuus vastaanottaa asuntotiloja suurempia tiloja on ollut vähäistä. Nämä seikat samoin kuin kolttien erityisolosuhteet muutoinkin ja varsinkin kolttaheimon säilymiseen liittyvät näkökohdat huomioonottaen ehdotetaan säädettäväksi kolttia koskeva uusi laki,

jolla kumottaisiin eräiden kolttien asuttamisesta annettu laki ja kolttien maanjärjestelylaki. Mainittujen lakien uudistaminen olisi tarpeellista myös niiden osittaisen vanhentuneisuuden vuoksi. Mainittujen lakien mukaisessa lainoituksessa sekä kolttien maanjärjestelylain osalta toimenpiteissä laajemmaltakin on nimittäin edelleen sovellettava maatilalailla vuonna 1977 muutoin kumottua maankäyttölainsäädäntöä.

Ehdotetun luontaiselinkeinolain mukaiset toimenpiteet tulisi voida, sikäli kuin kysymys ei olisi luontaiselinkeinotilasta tai siihen verrattavasta tilasta vaan nykyisten, kolttilojen kaltaisista tiloista, kohdistaa kolttiin riippumatta siitä tuleeko asianomainen maan tai muun etuuden tarpeessa oleva koltta saamaan pääasiallisen toimeentulonsa luontaiselinkeinoammattista. Niin ikään olisi kolttiloja ja siihen verrattavia tiloja asuvien kolttien kohdalla tukemisessa syytä pidättäytyä asettamasta työllisyyslain mukaista työttömyyskorvausta rajoitettavia ehtoja.

Maan tarpeessa olevalle koltalle tulisi voida antaa pääasiallisesti asumiseen tarvittavan tonttimaan käsittävä nykyisen kolttilan kaltainen tila. Niin ikään tulisi maanosto- ja sisarusuuslainoja voida myöntää sanotunlaisten pienten tilojen hankkimista ja vähäistä laajentamista varten. Kaikkia edellä mainittuja kolttien tiloja tulisi voida tukea myös muita luontaiselinkeinolaissa säädettäviä etuja antamalla. Sen sijaan luontaiselinkeinotilojen muodostamisen sekä niitä ja niihin verrattavia tiloja koskevan lainoituksen ja muun tukemisen tulisi tapahtua kolttienkin kohdalla luontaiselinkeinolain mukaisin edellytyksin.

Koska uudessa kolttilaissa on tarpeen laajalti pyrkiä säilyttämään nykyisen lainsäädännön nojalla kolttille suodut etuudet, ehdotetaan lakiin myös sisällytettäväksi säännöksiä, jotka koskevat eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain 5 §:n yleisvaltuutuksen nojalla nykyisin asetusteilse toteutettuja lähinnä poronhoitoa ja kalastusta koskevia avustustoimenpiteitä.

Myös tulisi paliskuntia, joissa koltat omistavat poroja, tukea kenttäteurastamoiden, syöttöaitojen sekä nykyiseen tapaan myös erotusaitojen sekä niille johtavien teiden rakentamisessa ja perusparantamisessa. Niin ikään tulisi edelleenkin voida koltta-alueen vesistöihin istuttaa kalanpoikasia maatilatalouden kehittämisrahaston varoilla, joilla uudenkin kolttilain mukaiset toimenpiteet tulisi muutoinkin rahoittaa. Niin ikään tulisi mahdollisimman laajalti säilyttää kolttille nykyisessä lainsäädännössä suodut valtion

maa- ja vesialueisiin kohdistuvat erityiset nautintaetudet.

4. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Ehdotettavien lakien täytäntöönpanosta huolehtisivat, kuten maatilalain, porotilalain ja nykyisten kolttilakienkin kohdalla on asian laita, maatilahallitus sekä asianomaiset maatalouspiirien toimistot ja kuntien maatalouslautakunnat. Uusilla laeilla ei olisi organisatorisia muutosvaihtokuituksia mainittuihin viranomaisiin eivätkä niiden mukaiset tehtävät aiheuta henkilöstön lisäystarvetta.

5. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotettavien luontaiselinkeinolain ja kolttilain mukaiset lainat hoitomenoineen sekä avustukset myönnettäisiin maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Niin ikään maanostojen, omaisuuden hoidon ja kunnostamisen ja valtion toimesta tehtävien töiden kustannukset suoritettaisiin kyseisistä varoista. Varainkäyttö kyseisiin tarkoituksiin tapahtuisi rahaston varojen vuotuisen käyttösuunnitelman perusteella, jonka vahvistaa valtioneuvosto.

Lähimmän viiden vuoden aikana arvioidaan varoja tarvittavan maatilatalouden kehittämisrahastosta edellä tarkoitettuihin lainoihin sekä avustus- ja muihin tukitoimenpiteisiin noin 60 miljoonaa markkaa. Maata luontaiselinkeinolain ja kolttilain tarkoituksiin arvioidaan tarvittavan noin 4 000 hehtaaria.

6. Valmisteluvaiheet

Esitys rakentuu maan pohjoisten alueiden luontaiselinkeinotoimikunnan I mietinnön (Komiteanmietintö 1983:32) pohjalle. Mainitun toimikunnan tehtävänä on ollut selvittää, miten Inarin kunnassa asuvien kolttien toimeentulomahdollisuuksia tulisi turvata ja edistää, sekä lisäksi selvittää, miten maan pohjoisilla alueilla maataloudesta ja kalastuksesta sekä porotaloudesta ja muista luontaiselinkeinoista pääasiallisen tai olennaisen osan toimeentulostaan saavan väestön asemaa voidaan parantaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Luontaiselinkeinolaki

1.1. Luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä on yleisluonteisesti lueteltu luontaiselinkeinolain nojalla suoritettavat toimenpiteet.

2 §. *Soveltamisalue.* Lakia sovellettaisiin paitsi Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa myös niissä osissa Muonion, Kittilän, Sodankylän, Savukosken ja Sallan kuntia, jotka ovat Kajangin, Tepaston, Pomovaaran, Peurasuvannon, Honkamellän ja Sorsatunturin muodostaman rajaviivan pohjoispuolella. Rajaviivaan osittainkin sattuvat taloryhmät kuuluisivat kuitenkin kokonaisuudessaan lain soveltamisalueeseen.

3 §. *Luontaiselinkeinot.* Pykälän 1 momentissa on määritelty lain piiriin kuuluvat tärkeimmät luontaiselinkeinot. Pykälän 2 momentissa on lueteltu edellä yleisperustelujen 3.1. kohdassa mainitut, vain luontaiselinkeinon ohella harjoitettuna lain tukitoimenpiteiden piiriin kuuluvat elinkeinotoiminnot.

4 §. *Tukemiskelpoiset henkilöt.* Lain mukaan edellytettäisiin tukemiskelpoiselta henkilöltä, että hän saa tai ilmeisesti tulee saamaan kokonaan tai pääasiallisesti toimeentulonsa 3 §:ssä tarkoitettua ammatin harjoittamisesta. Asetuksella on tarkoitus säätää, että henkilön, joka ei vielä saisi vaadittavaa toimeentuloa luontaiselinkeinoista, tulee esittää perusteltu selvitys aiotusta tai aiotuista luontaiselinkeinoista mahdollisine liitännäistoimintoineen tai selvitys ennestään harjoitetun po. ammatin laajentamisesta vaadittavan vähimmäistoimeentulon antavaksi. Tarkoitus on, että henkilö perheineen saa tai tulee saamaan paikkakunnalla asuen koko toimeentulonsa, mikä edellyttää, että myös se osa toimeentulosta, jota ei saada tai tulla saamaan lain tarkoittamasta ammatista, on ilman työttömyyskorvauksia ja vastaavia yhteiskunnan erityistukitoimenpiteitä yleensä turvattu.

Paitsi vähintään pääasiallisen toimeentulon saamista luontaiselinkeinoammatista edellytetään po. pykälän 1 momentin mukaan myös, että henkilö taloudelliselta asemaltaan sekä olosuhteiltaan ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan, kuten esimerkiksi iältään, on sellainen, että hänen tukemistaan on pidettävä tarkoituksenmukaisena. Maatilahallituksen asiana olisi antaa tar-

kemmat ohjeet mainituista seikoista. Sellaisten henkilöiden kohdalla, jotka nykyisin saavat osan toimeentulostaan muusta kuin lain piiriin tulevasta ammattitoiminnasta, saattaa kysymys tukemisen tarkoituksenmukaisuudesta usein muodostua vaikeasti ratkaistavaksi. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan valtioneuvosto vahvistaisi tuen piiriin pääsemiseksi sallittavan muusta ammatista saatujen kokonaistulojen enimmäismäärän. Kysymyksessä olisivat bruttotulot riippumatta siitä, ovatko ne tuloveron alaisia vai eivät. Puolisoiden kyseiset tulot laskettaisiin yhteen. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että niin sanotussa avoliitossa jatkuvasti asuvat henkilöt, jotka ovat aikaisemmin olleet keskenään avioliitossa tai joilla on yhteinen lapsi, rinnastettaisiin sanotussa suhteessa aviopuolisoihin.

5 §. *Erinäiset rajoitukset.* Koska olennaisen osan toimeentulosta viljelijälleen antavien maatalojen tukemisen tulisi luontaiselinkeinolainkin soveltamisalueella tapahtua maatilalain nojalla, ehdotetaan, että luontaiselinkeinolakia sovellettaisiin vain rajoitetusti sellaisiin viljelijöihin, joiden omistamilla tai hallitsemilla maatiloilla harjoitettava varsinainen tai erikoismaatalous vaatii keskimäärin suuremman työpanoksen kuin 1 000 miestyötuntia vuodessa. Lypsykarjataloutta harjoitettaessa tällaisena voidaan pitää 7-8 lypsylehmän maatilaa. Niin ikään tulisi luontaiselinkeinolakia vain rajoitetusti soveltaa porotilalain mukaisen porotilan tahi sanotun lain mukaisen lisäalueen entiseen tilaansa saaneisiin henkilöihin. Tämän tulisi koskea myös rakennus- tai lisärakennuspalkkiota porotilalain nojalla tilaansa varten saaneita porotalouden harjoittajia.

Pykälän 2 momentin mukaan noudatettaisiin luontaiselinkeinolain mukaisten etuuksien antamisessa koltille uuden kolttilain säännöksiä.

6 §. *Etuuksien antaminen useille yhteisesti sekä alaikäisille.* Kyseisiä asioita koskevat säännökset ovat asiallisesti samansisältöiset maatilalain 3 §:n vastaavien säännösten kanssa, kuitenkin niin, että aviopuolisoiden ohella myös 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt katsottaisiin etuuksia annettaessa yhdeksi henkilöksi.

7 §. *Työttömyyskorvauksen rajoittaminen.* Yleisperustelujen 3.1. kohdassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti ehdotetaan pykälän 1 mo-

mentissa säädettäväksi, ettei luontaiselinkeinolain nojalla tilan tai lisäalueen taikka rakennusvustuksen saaneille henkilöille voitaisi viitenä vuotena sanotun etuuden myöntämisestä lukien antaa työllisyyslain (946/71) mukaista työttömyyskorvausta. Koska sanottu rajoitus voi mahdollisten poikkeuksellisten sääolosuhteiden ja muiden luonnonolojen vaihteluiden johdosta muodostua liian ankaraksi, ehdotetaan pykälän 2 momentiksi säännös, jonka mukaan valtioneuvosto voisi, milloin siihen on mainitunlaista tai muuta erityistä aihetta, myöntää tiettyinä aikoina rajoituksesta poikkeuksia.

1.2. Luku. Maan hankkiminen

8 §. *Hankkimiskeinot.* Luontaiselinkeinolain tarkoituksiin ehdotetaan hankittavaksi maata pykälän 1 momentin mukaisesti ostamalla ja vaihtamalla sekä siirtämällä sitä metsähallituksen hallinnassa olevasta valtion maasta. Lisäksi pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lain tarkoituksiin voitaisiin käyttää myös porotilalain ja maatilalain tarkoituksiin hankittua maata, viimeksi mainittua ei kuitenkaan siinä tapauksessa, että maata olisi hankittu oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain (391/78) nojalla.

9 §. *Ostomenettely.* Hankittaessa maata ostamalla tai vaihtamalla noudatettaisiin soveltuvien osin maatilalain 12, 15 ja 16 §:n säännöksiä. Ensinmainitun pykälän mukaan maatilahallitus päättää kyseisistä hankinnoista. Päätösvalta maan ostamisen suhteen ehdotetaan luontaiselinkeinolain täytäntöönpanossa kuitenkin annettavaksi maatalouspiirin maataloustoimistolle. Sen sijaan ilmeisen harvoin kysymykseen tulevien vaihtojen osalta ratkaisuvallan tulisi kuulua maatilahallitukselle.

10 §. *Siirtomenettely.* Metsähallitus siirtäisi hallinnassaan olevasta valtion maasta luontaiselinkeinolain tarkoituksiin tarvittavat alueet maatilahallituksen hallintaan viimeksi mainitun tehtyä siitä esityksen. Mahdollisen erimielisyyden ilmaantuessa siirrettävästä alueesta ratkaisisi asian valtioneuvosto.

1.3. Luku. Maan käyttäminen

11 §. *Yleistä.* Pykälässä luetellaan luontaiselinkeinolain mukaiset maankäyttötoimenpiteet. Jotta lisäaluetta voitaisiin antaa myös tilaksi muodostamattomiin tilan määräaloihin ja kirjallisella

sopimusjaolla hallittaviin tilan määräosiin, ehdotetaan pykälään lisäksi otettavaksi tätä tarkoittava säännös. Sen sijaan sellaiseen määräosaan, jota vastaava tilusala on sanotuin tavoin määrittelemättä, ei lisäalueen liittämistä omistussuhteissa tällöin vallitsevan epävarmuustilan takia voida pitää perusteltuna.

12 §. *Luontaiselinkeinotilat.* Pykälän 1 momentin mukaisesti ehdotetaan luontaiselinkeinotiloihin annettavaksi tonttimaan ohella maata elinkeinotoimintaa varten enintään 20 hehtaarin suuruinen, mikäli mahdollista, yhtenäinen alue, johon saisi sisältyä myös peltoa. Vaikka tarkoituksena ei ole yksinomaan maataloudesta toimeentulon antavien tilojen muodostaminen, olisi tarkoituksenmukaista voida mahdollisuuksien mukaan käyttää tarjolla olevaa niukkaa peltomaata muodostettavien tilojen elinkeinotoiminnan tukemiseksi. Etenkin olisi lisäpellon antaminen jäljempänä selostettavan 13 §:n nojalla alueen vähäpeltoisiin maataloihin tärkeää.

Pykälän 2 momentissa on ilmaistu jo porotilalaissa omaksuttu pyrkimys sijoittaa muodostettavat tilat mahdollisuuksien mukaan aikaisemman asutuksen yhteyteen.

13 §. *Lisäaluetta antamalla muodostettavat tilat.* Tukemiskelpoiseksi lain 4 §:n mukaan katsottavan henkilön ennestään omistamaan tilaan olisi kysymyksessä olevan pykälän mukaisesti mahdollisuus antaa lisäaluetta niin paljon, että muodostuu luontaiselinkeinotilaa vastaava tila.

14 §. *Eräät erityisalueet.* Pykälän 1 momentin mukaan voitaisiin tilaan tarpeen mukaan liittää aluetta autojen pitämistä ja venevalkamaa sekä soran, hiekan, saven, mudan ja turpeen ottoa varten. Vaihtoehtoisesti voitaisiin näitä tarpeita varten perustaa rasite toisen rekisteriyrityksen alueelle ja tällöin myös valtion metsämaalle. Monasti olisi kuitenkin kyseisten etuuksien antaminen omana maana sopivasti järjestettävissä. Selvyyden vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa mainittavaksi mahdollisuudesta yleisesti perustaa tilan hyväksi jakolaissa (604/51) tarkoitettuja ja siten muitakin kuin edellä mainittuja rasitteita.

15 §. *Eräät oikeudet veteen.* Lain, sisältävä määräyksiä välirajasta vedessä ja vesialueen jaosta, (31/02) 5 §:n mukaan saavat vesistöön rajoittuvat valtion metsämaalle tulevat tilat rajalinjojensa ja tilustensa mukaisesti vesialuetta asianomaisesta valtion vedestä. Siitä, että sama oikeus olisi myös muodostettavilla lisäalueilla, ehdotetaan otettavaksi säännös 15 §:ään. Niin ikään ehdotetaan myös lisäaluetta koskemaan se mainitun lain 9 §:n 2 momentissa säädetty periaate, että tilalle

kuuluu sen alueelle jäävä järvi, joka ei ole yhteydessä muun vesistön kanssa kuin vähäisen puron kautta. Huomioon ottaen muodostettavien lisäalueiden pienehkön koon voi näissä harvoin esiintyvissä tilanteissa kysymykseen tulla vain sangen pieni järvi.

Useita toisiinsa rajoittuvia valtion metsämaalle perustettavia tiloja tai lisäalueita samassa toimituksessa muodostettaessa tulisi, milloin ne tai osa niistä ulottuu vesistöön, niille voida po. pykälän mukaisesti antaa yhteinen vesialue. Perusteena osuuksia yhteiseen vesialueeseen annettaessa tulisi käyttää asianomaisten tilojen ja lisäalueiden manttaaleja. Koska ei voida pitää perusteltuna antaa oikeutta koskeen, ehdotetaan tästä seikasta niin ikään säädettäväksi kyseisessä 15 §:ssä.

16 §. *Maan käyttäminen muihin tarkoituksiin.* Mikäli luontaiselinkeinolain tarkoituksiin hankittua omaisuutta ei jostain syystä siihen tarvittaisikaan, tulisi se voida käyttää maatilalain tai säädettävän uuden kottalain tarkoituksiin taikka käyttää muihin tarkoituksiin noudattaen oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloatuottavia oikeuksia annettua lakia (687/78).

17 §. *Maan hakeminen.* Pykälässä säädettäisiin menettelystä maata haettaessa. Ennen maanhankintatoimenpiteisiin ryhtymistä olisi asianomaisen maatalouspiirin maataloustoimiston ratkaistava, onko hakijaa pidettävä kysymyksessä olevan lain mukaan tukemiskelpoisena ja maan tarpeessa olevana henkilönä. Pykälän mukaan olisi hakemuksesta hankittava asianomaisen kunnan maatalouslautakunnan ja, milloin hakemus perustuu kokonaan tai osittain porotalouden harjoittamiseen, myös Paliskuntain Yhdistyksen lausunto. Tarvittaessa voitaisiin luonnollisesti hankkia muitakin lausuntoja.

18 §. *Hankkimistoimenpiteet.* Asianomaisten maataloustoimistojen asiana olisi ryhtyä maan hankkimista koskeviin käytännön toimenpiteisiin sen mukaan kuin maatilahallitus tarkemmin määräisi.

19 §. *Käyttösuunnitelmatoimitus.* Hankitusta maasta laadittaisiin maatilalain 9 §:ssä tarkoitettua suunnittelutoimikunnan toimesta käyttösuunnitelma, mikä tapahtuisi sanotun lain vastaavan järjestelmän tapaan erityisessä käyttösuunnitelmatoimituksessa. Tätä koskevasta menettelystä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Jotta saamelaiset, joiden asuma-alueita ehdotetun lain soveltamisalue on, voisivat osallistua päätöksentekoon tiloja ja lisäalueita annettaessa, ehdotetaan kyseisen pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että suunnittelutoimikuntaan kuuluvista kolmes-

ta kunnanvaltuuston valitsemasta jäsenestä tulee yhden varamieheineen olla saamelaisyyntyinen.

20 §. *Käyttösuunnitelman sisältö.* Pykälä on pääpiirteiltään maatilalain 24 §:n säännöstä vastaava. Koska kysymykseen yleensä tulee useiden luontaiselinkeinotilojen perustaminen samanaikaisesti, on tarkoituksenmukaista, että käyttösuunnitelmassa eikä erikseen myöhemmin, kuten maatilalain mukaisessa järjestelmässä on maatilojen osalta asian laita, määrättäisiin, kenelle asianomaiset tilat annetaan.

21 §. *Omaisuuuden hinta.* Tiloista, lisäalueista ja muista alueista samoin kuin osuuksista ja oikeuksista ehdotetaan maan saajalta perittäväksi maatilalaissa omaksutun periaatteen mukaisesti se paikkakunnan käypä hinta, mikä omaisuudella on katsottava olevan siihen tarkoitukseen käytettynä, johon se luovutetaan. Huomioon ottaen maan hinnan yleisen alhaisuuden ehdotetun lain soveltamisalueella ei mainitunlainen käypä hinta, joka annettaisiin pääosiltaan velaksi pitkäaikaisena halpakorkoisena luottona, voine muodostua maan saajille erityiseksi rasitukseksi.

22 §. *Käyttösuunnitelman alistaminen.* Pykälän säännökset poikkeavat maatilalain 26 §:n periaatteista siinä suhteessa, ettei maatilahallitukselle annettaisi luontaiselinkeinolain täytäntöönpanossa oikeutta määrätä käyttösuunnitelmia alistettavaksi oman harkintansa mukaan.

23 §. *Maanmittaustoimitukset.* Pykälä sisältää viittauksina maatilalain 28 sekä 30—34 §:iin säännökset maankäyttötoimenpiteiden johdosta tarpeellisista maanmittaustoimituksista ja eräistä niihin liittyvistä seikoista.

24 §. *Myyminen.* Myynteihin liittyvien eri toimenpiteiden ja panttioikeuksien suhteen noudatettaisiin soveltuvin osin maatilalain 43-48 §:n säännöksiä.

1.4. Luku. Lainat ja avustukset

25 §. *Lainat.* Pykälän 1 momentissa luetellut lainalajit ovat puuttuvaa turvetuotantolainaa luonnottamatta samat kuin maatilalain 52 §:n 1 momentissa ja 76 §:ssä mainitut lainat. Asianomaisten lainojen kohteet olisivat niin ikään soveltuvin osin samat kuin samannimisissä maatilalain mukaisissa lainoissa. Rakentamislainojen myöntämisessä tulisivat kysymykseen luontaiselinkeinolain 3 §:ssä tarkoitettujen eri luontaiselinkeinoiden ja liitännäiselinkeinoiden edellyttämät talous- ja tuotantorakennukset, matkailijoiden majoittamisessa käytettävät lomarakennukset, rakennuksiin kuuluvat laitteet sekä kalanviljelylammikot ja

irtaimistolainojen myöntämisessä kyseisissä ammateissa tarvittava erilainen eloton ja elollinen irtaimisto.

Pykälän 2 momentin mukaisesti tulisi eräissä tapauksissa lainaa voida myöntää myös luontaiselinkeinonharjoittajien muodostamille yhtymille, jollaisina tulisivat kysymykseen osakeyhtiöt, osuuskunnat ja avoimet yhtiöt. Tällaisille yhtymille voitaisiin myöntää vesihuoltolainoja sekä kalataloudessa tarvittavan irtaimiston, kuten veneiden, nuottain ja jääntekolaitteiden hankintaan irtaimistolainoja.

Lainojen myöntäminen tapahtuisi maatilatalouden kehittämisrahaston varoista luottolaitosten välityksellä samalla tavoin kuin maatilalainkin nojalla sanotuista varoista annettavat lainat.

26 §. *Avustukset.* Avustusta ehdotetaan myönnettäväksi asuin-, talous- ja tuotantorakennusten, matkailijoiden majoittamiseen käytettävien lomarakennusten, rakennuksiin kuuluvien laitteiden sekä kalanviljelylammikoiden rakentamista, laajentamista ja peruskorjausta varten (rakennusavustukset), teiden tekemistä varten (tienteको-avustus) sekä vedenhankinta- ja viemärintilaitteiden rakentamista varten (vesihuoltoavustus). Näiden avustusten kohdalla kohteet ovat yhteneväiset vastaavien lainojen eli rakentamis-, asunto-, tie- ja vesihuoltolainojen kanssa.

Niin ikään tulisi avustusta voida myöntää pellon salaojittamista varten (salaojitusavustus) sekä maatalouskelpoisen maan raivausta varten aitauskustannuksineen, mukaan luettuna myös viljelemättömän tai siihen verrattavan pellon kunnostus (raivausavustus).

Lain 3 §:ssä tarkoitetuissa ammateissa tarvittavan irtaimiston hankkimista varten voitaisiin pykälän 2 momentin mukaan myöntää myös avustusta, kuitenkin niin, ettei avustusta annettaisi ajoneuvojen hankintaan, millä tarkoitetaan lähinnä moottorikelkkaa ja -pyörää.

Pykälän 3 momentin mukaan saisi vastaavien lainojen tapaan vesihuoltoavustusta sekä irtaimistoavustusta kalatalousirtaimiston hankkimista varten myöntää myös luontaiselinkeinonharjoittajien perustamille yhtymille.

Avustukset myönnettäisiin maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Avustuksen myöntämisestä päättäminen kuuluisi pykälän 4 momentin mukaan, kustannuksiltaan maatilahallituksen vahvistamaa määrää suurempia hankkeita ja siltujen rakentamista käsittäviä tienteकोtöitä koskevin poikkeuksin, maatalouspiiriin maataloustoimistolle. Mainituissa poikkeustapauksissa avustusasiant ratkaisisi maatilahallitus.

27 §. *Lainoin ja avustuksin tuettavat tilat.* Maanostolainoja ehdotetaan myönnettäväksi muodostettujen luontaiselinkeinotilojen hankkimista varten lähinnä niiden sukupolvenvaihdosten mahdollistamiseksi. Niin ikään myönnettäisiin sisarusuuslainoja luontaiselinkeinotilan osamistajalle tilan muiden määräosien lunastamista varten. Maanosto- ja sisarusuuslainoja myönnettäisiin myös luontaiselinkeinotiloihin verrattavien tilojen hankkimista varten, mikä olisi tärkeätä valtion toimesta harjoitettavan maankäyttötoiminnan rinnalla tapahtuvan luontaiselinkeinonharjoittajien omatoimisen maahankinnan tukemiseksi. Lisäksi maanostolainoja myönnettäisiin luontaiselinkeinotilojen ja niihin verrattavien tilojen suurentamiseksi tapahtuvia lisäaluehankintoja varten.

Maanostolainan ja sisarusuuslainan myöntämisen edellytyksenä olisi, ettei tila ole olennaisesti suurempi tai lisäalueen hankkimisen kautta muodostuisi olennaisesti suuremmaksi kuin 12 §:ssä määriteltä luontaiselinkeinotila. Tarkoituksena on sallia yleensä enintään 25 prosentilla luontaiselinkeinotilan ylittävä tilakoko. On lisäksi huomattava, ettei tila ole 5 §:n 1 momentin säännös huomioon ottaen tukemiskelpoinen, jos sillä harjoitettava varsinainen tai erikoismaatalous vaatisi keskimäärin suuremman työpanoksen kuin 1 000 miestyötuntia vuodessa tai kysymyksessä olisi mainitussa pykälässä tarkoitettu porotilalain nojalla muodostettu tai rakennuspalkkioin tuettu tila.

Pykälän 2 momentin mukaan voitaisiin edellä selostetun enimmäiskoon puitteisiin mahtuvia tiloja omistaville luontaiselinkeinonharjoittajille myöntää muitakin 25 §:ssä tarkoitettuja lainoja kuin maanosto- ja sisarusuuslainoja samoin kuin myöntää 26 §:ssä tarkoitettuja avustuksia.

Rakentamislainaa ja muuta kuin asuinrakennusta koskevaa rakennusavustusta sekä irtaimistolainaa ja -avustusta ehdotetaan myönnettäväksi myös 5 §:n 1 momentissa mainittuja ja suuruudeltaan niihin verrattavia tiloja varten.

1.5. Luku. Luotto- ja avustusehdot

28 §. *Myyntihinnat.* Luontaiselinkeinotilan ja lisäalueen myyntihinnan takaisinmaksuajaksi ehdotetaan vähintään 10 ja enintään 20 vuotta sekä vuotuisiksi korkoiksi kaksi prosenttia. Sanottu korko olisi sama kuin kysymyksessä olevalla alueella maatilalain mukaisissa maatalojen koskevilla maan-

osto- ja sisarosuuslainoissa noudatettava korko. Niin ikään maatilalain periaatteiden mukaisesti ehdotetaan 11 §:ssä tarkoitettujen luontaiselinkeinon harjoittamisen kannalta tarpeellisten muiden alueiden sekä osuuksien ja oikeuksien myyntihintojen maksuajaksi enintään viisi vuotta sekä niiden vuotuiseksi koroksi kahdeksan prosenttia.

Tarvittaessa tulisi edellä tarkoitettu myyntihinta voida antaa kokonaankin säännönmukaisin maksuehdoin velaksi. Milloin näin ei olisi saajan taloudellinen asema huomioon ottaen tarpeen menetellä, olisi se osa myyntihinnasta, jota ei annettaisi säännönmukaisin maksuehdoin velaksi, maksettava kauppakirjaa allekirjoitettaessa tai enintään viiden vuoden määräajassa kaupantekopäivästä lukien. Mikäli sanottua myyntihinnan osaa ei olisi maksettava kauppakirjaa allekirjoitettaessa, perittäisiin siitä vuotuista korkoa kahdeksan prosenttia.

29 §. *Lainaehdot.* Maanosto- ja sisarosuuslainojen takaisinmaksuajaksi ehdotetaan myyntihintojen tapaan vähintään 10 ja enintään 20 vuotta sekä vuotuiseksi koroksi kaksi prosenttia. Näitä lainoja tulisi voida myöntää enintään 85 prosenttia asianomaisen omaisuuden luovutushinnasta, joka ei saisi olla niin suuri, että se ilmeisesti ylittää omaisuudelle luontaiselinkeinotarkoitukseen käytettynä arvioitavan paikkakunnan käyvän hinnan.

Rakentamis-, asunto-, perusparannus-, raivaus-, tie-, vesihuolto-, irtaimisto- ja sähköistämislainojen prosentuaalisista enimmäismääristä, takaisinmaksuajoista ja koroista tulisi po. pykälän 3 momentin mukaisesti olla voimassa, mitä mainituista seikoista on maatilalain 53, 65, 67, 68 ja 76 §:ssä samalla alueella myönnettävien vastavien lainojen osalta säädetty. Maatilalain mukaisen lainojen prosentuaaliset enimmäismäärät ovat raivauslainoilla 85, rakentamis-, perusparannus-, tie- ja irtaimistolainoilla 60, asunto- ja lisälainoilla 30 sekä vesihuolto- ja sähköistämislainoilla 75 prosenttia. Pisin takaisinmaksuaika on asunto- ja lisälainoilla 25, raivaus-, rakentamis- ja vesihuoltolainoilla 20, perusparannus-, tie- ja sähköistämislainoilla 10 sekä irtaimistolainoilla 5 vuotta. Koska maatilalain mukaisen raivauslainan pisintä takaisinmaksuaikaa 20 vuotta on pidettävä kysymykseen tulevien vähäisten raivausten kohdalla tarpeettoman pitkänä, ehdotetaan tällä kohdin poikettavaksi maatilalain säännöksistä säätämällä po. lainan takaisinmaksuajaksi vähintään viisi ja enintään 10 vuotta. Kaikkien edellä mainittujen lainojen vuotuinen korko olisi maatilalain mukaisesti kyseisellä alueella kolme prosenttia.

30 §. *Muut luottoehdot.* Myyntihintojen ja lainojen muiden kuin edellä jo selostettujen luottoehtojen sekä lainoista luottolaitoksille suoritettavien hoitopalkkioiden ja lainojen valvonnan samoin kuin muidenkin lainoista ja myyntihintoja koskevien seikkojen suhteen ehdotetaan soveltuvin osin noudatettavaksi, mitä maatilalain 54-58, 60, 65 ja 66 sekä 70 ja 71 §:ssä on vastaavista lainoista ja myyntihinnoista säädetty.

31 §. *Luottojen koron korottaminen.* Pykälässä ehdotetaan maatilalain 69 §:n säännösten periaatteiden mukaisesti, että luontaiselinkeinotilan ja lisäalueen myyntihinnan sekä muiden lainojen kuin irtaimistolainojen vuotuinen korko voitaisiin lailla korottaa enintään vastaaviin tarkoituksiin annetuista ensisijaisista kiinnityslainoista yleisesti perittävän koron suuruiseksi. Asuntolainan ja lisälainan vuotuisen koron korottamisesta olisi kuitenkin vastaavasti voimassa, mitä maatilalain 69 §:n 1 ja 2 momentissa on sanotun lain mukaisten asunto- ja lisälainojen korosta säädetty. Näin ollen valtioneuvosto voisi asumiskustannusten tasoittamiseksi eri aikoina valmistuneissa taloissa korottaa asunto- ja lisälainan korkoa enintään vastaaviin tarkoituksiin annettujen edellä tarkoitettujen ensisijaislainojen koron suuruiseksi.

32 §. *Rakennuspaikalla suoritettavat tarkastukset.* Kyseiset rakentamis- ja asuntolainojen sekä vastaavien avustusten käytön valvomiseksi ja maksattamisen edellytysten toteamiseksi suoritettavat tarkastukset tapahtuisivat maatilalain 61 ja 62 §:n mukaisesti. Maatilalain 63 §:n mukaisesti ei rakennuttajalta saisi tuettavan rakennustyön valvonnasta periä rakennuslain 136 §:ssä tarkoitettuja tai muita maksuja, lukuun ottamatta rakennuslupan sekä sitä varten suoritettavan piirustusten ja rakennuspaikan tarkastuksen osalta perittäväksi vahvistettua maksua.

33 §. *Avustukset.* Avustusten prosentuaalisista enimmäismääristä ehdotetaan säädettäväksi asetuksella, huomioon ottaen että avustus saisi olla enintään 60 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Milloin avustuksen ohella myönnettäisiin myös lainaa, tulisi avustuksen ja lainan yhteismäärän voida kattaa mainitut hankkeen hyväksyttävät kustannukset kokonaisuudessaan.

Avustusten mahdollisessa takaisinperimisessä ehdotetaan soveltuvin osin noudatettavaksi maatilalain 77 §:n 1 momentin säännöstä. Maatilahallituksella olisi siten valta velvoittaa avustuksen saaja tai hänen oikeudenomistajansa suoritta-

maan avustus kokonaan tai osittain takaisin valtiolle, jos avustuksen kohteena olevaa työtä ei suoritettaisi asetuksella säädettävässä määräajassa.

Kysymyksessä olevan pykälän 3 momentin mukaan ei oikeutta luontaiselinkeinolain mukaiseen avustukseen saisi ulosmitata. Vastaavanlainen säännös on maatilain 77 §:n 2 momentissa.

1.6. Luku. Valtion toimesta suoritettavat työt

34 §. *Tienteko- ja vesihuoltotyöt.* Tiloilte tarpeelliset tienteko- ja vesihuoltotyöt voivat muodostua asianomaisille luontaiselinkeinonharjoittajille vaikeasti toteutettaviksi. Sanottuja töitä olisi lähekkäin sijaitsevien tilojen kohdalla perusteltua tehdä myös yhteishankkeina. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 27 §:ssä tarkoitettuja lainoitus- ja avustuskelpoisia tiloja varten tarpeelliset tienteko- ja vesihuoltotyöt voitaisiin suorittaa myös valtion toimesta ja yhteishankkeinakin. Näiden töiden suorittamisesta päättäisi maatilahallitus.

Valtion toimesta suoritettavien tienteko- ja vesihuoltotöiden kustannuksista ehdotetaan perittäväksi tilan omistajalta se määrä, jolla tilan arvon tarkoitukseensa käytettynä voidaan katsoa nousseen sanottujen töiden johdosta, enintään kuitenkin 10 prosenttia tilan osalle tulleiden kustannusten määrästä. Mainittua melko alhaista kustannusosuutta on pidettävä aiheellisena paitsi kyseisten töiden perustavaa laatua olevan merkityksen vuoksi myös siksi, että ne valtion työnä usein muodostuvat muun muassa työllisyysnäkökohdista johtuen kustannuksiltaan tavallista korkeammiksi. Takaisin perittävän osan maksuajaksi ehdotetaan 10 vuotta ja vuotuiseksi koroksi kolme prosenttia. Takaisinperinnästä päättäisi maatilahallitus.

Muutoin noudatettaisiin edellä mainitun kustannusosuuden takaisinperintään, mahdollisten lykkäysten myöntämiseen siitä, irtisanomiseen ja muihin kustannusosuuteen liittyviin seikkoihin nähden soveltuvien osin maatilalaissa osuuskien hinnan osalta annettuja säännöksiä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin perittävään osuuteen sovellettavaksi maatilain 48 §:n 2—4 momentin säännöksiä, jotka koskevat tilan tai alueen olemista panttina osuuden hinnasta korkoineen ja uloshakukuluineen sekä tähän seikkaan liittyviä asianomaiselle tuomarille kiinteistökiinnityksiäinpyytäkirjaa varten tehtäviä ilmoituksia.

35 §. *Teiden kunnossapito.* Koska toisinaan saattaa kestää pitkäänkin ennen kuin valtion

toimesta 34 §:n nojalla tehtävä tie voidaan luovuttaa perustettavalle tiekunnalle yksityisistä teistä annetun lain (358/62) mukaiseksi yksityistieksi taikka, kuten joissakin tapauksissa saattaa olla laita, yleisenä tienä käytettäväksi, ehdotetaan, että tehty tie on sanottuun luovutukseen asti pidettävä maatalouspiirin maataloustoimiston toimesta kunnossa.

1.7. Luku. Erinäiset säännökset

36 §. *Maatilatalouden kehittämiserahaston varojen käyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin maatilatalouden kehittämiserahaston varojen käyttämisestä ehdotetun lain aiheuttamiin menoihin paitsi lainojen ja avustusten osalta, mistä säännökset ovat 25 ja 26 §:ssä, myös maan ja muun omaisuuden ostojen, hankitun omaisuuden hoitamisen ja kunnostamisen, lainoituksesta aiheutuvien hoitopalkkio- ja muidenkin menojen, valtion toimesta tehtävien töiden sekä valtion toimesta tehtyjen teiden kunnossapidon osalta.

37 §. *Rajoitukset.* Jotta valtion toimesta suoritettavien maankäyttötoimenpiteiden pysyvyys olisi kohtuullisessa määrin turvattu, tulisi muodostettavat luontaiselinkeinotilat ja lisäaluetta antamalla muodostettavat vastaavat tilat asettaa erityisten rajoitusten alaiseksi määräajaksi, joka olisi pituudeltaan 30 vuotta kauppakirjan allekirjoittamisesta lukien. Ilman maatilahallituksen lupaa olisi sanottuna aikana tehty tilan taikka sen osan luovuttamista tarkoittava oikeustoimi mitätön. Ilman maatilahallituksen lupaa ei tilaa myöskään saisi osittaa tai jakaa. Sen sijaan muihin saantoihin, kuten perintöön, perustuvia tilan omistusoikeuden siirtymisiä ei olisi aiheellista asettaa tässä pykälässä tarkoitettujen rajoitusten alaiseksi.

Edellä tarkoitettun luvan myöntäminen olisi harkinnanvarainen ja lupa tulisi voida, milloin aihetta siihen olisi, antaa sellaisellekin luovutussensaajalle, joka ei täyttäisi lakiehdotuksen 4, 5 ja 6 §:n mukaisia tukemiskelpoisuusvaatimuksia. Jos henkilö ei kuitenkaan olisi viimeiset viisi vuotta asunut vakituisesti lain soveltamisalueella, voitaisiin lupa myöntää vain erityisen painavista syistä.

Pykälän 2 momentin mukaisesti olisi tilan kiinnittäminen muun oikeuden kuin vuokraoikeuden vakuudeksi ja muu panttisiipano velan maksamisen vakuudeksi sekä ulosmittaus ja pakkoahuutokaupalla myyminen olla rajoitusten estämättä sallittua. Maatilahallitus voisi, milloin siihen olisi olosuhteet huomioon ottaen erityisiä

syitä olemassa, myös vapauttaa tilan tai sen osan tässä pykälässä tarkoitetuista rajoituksista.

Pykälän 3 momentin mukaan maatilahallitus voisi liittää edellä tarkoitettua lupaa ja vapauttamista koskevaan päätökseen ehdon, että tilaa rasittava laina tai myyntihintasaaminen on kokonaan tai osittain heti maksettava takaisin korkoineen. Jos tilaa varten olisi myönnetty tämän lain mukainen rakennusavustus eikä sen myöntämisestä olisi kulunut 15 vuotta, tulisi päätökseen myös voida liittää ehto, että sanottu avustus tai osa siitä on heti maksettava takaisin.

38 §. *Eräät lisäehdot.* Pykälässä ovat lainojen ja myyntihintojen irtisanomista ja rakennusavustusten takaisinperimistä koskevat säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan voitaisiin tilaa rasittava jäljellä oleva myyntihintasaaminen ja laina määrätä heti takaisinmaksettavaksi sekä periä rakennusavustus, sikäli kuin alle 15 vuotta on kulunut sen myöntämisestä, takaisin, jos asianomaisen edun saaja tai hänen oikeudenomistajansa tahi, jos heitä on useita, kukaan heistä ei ole kolmeen vuoteen vakituisesti asunut tilalla. Sanottu mahdollisuus koskisi saamista tai avustusta kokonaan tahi osittain.

Milloin rakennusavustusta on annettu luontaiselinkeinotilaan tai porotilaan verrattavaa tilaa eli sellaista tilaa varten, joka ei ole edellä 37 §:ssä tai porotilain 26 §:ssä tarkoitettujen rajoitusten alainen, voitaisiin tila laina-aikana tai edellä mainittuna 15 vuoden aikana rakennusavustuksen myöntämisestä luovuttaa vain maatilahallituksen hyväksymälle henkilölle uhall, että muutoin laina voitaisiin irtisanoa ja avustus määrätä takaisinmaksettavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan kauppa- ja velkakirjoihin sekä rakennusavustuksen myöntämistä koskeviin päätöksiin tulee ottaa edellä selostetut ehdot. Kauppa- ja velkakirjoihin voitaisiin lisäksi ottaa saamisen irtisanomisen sekä kauppatilain 15 §:n 1 momentin mukaisesti määräämisen uhall noudatettavaksi muitakin tarpeelliseksi katsottavia ehtoja.

Pykälän 3 momentti koskee 37 §:n 3 momentin ja tämän pykälän nojalla takaisin perittäväksi määrätystä saamisen pääomasta ja avustussummasta suoritettavaa vuotuista korkoa. Täksi koroksi ehdotetaan Suomen Pankin kulloinkin perimää peruskorkoa lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä.

39 §. *Pakkohuutokauppa.* Pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain (23/38) 7 §:n 1 momentin mukaan noudatetaan sanotun lain nojalla lunastetun kiin-

teistön käyttämisessä, mitä maatilalaissa on säädetty maan käyttämisestä. Maatilalain tarkoituksiin siten käytettävä kiinteistö tai sen osa voidaan antaa entiselle omistajalle tahi hänen aviopuolisolensa taikka heidän tai jommankumman heistä perintökaaren (40/65) 2 luvussa tarkoitettulle sukulaiselle, ottolapselle tahi kasvattilapselle taikka tällaisen henkilön aviopuolisolle, vaikka maatilain 2 §:ssä säädetty tukemisen henkilökohtaiset edellytykset, jotka koskevat maatilatalouden harjoittamista sekä taloudellista asemaa, olosuhteita ja henkilökohtaisia ominaisuuksia, eivät täytyisiikään. Pakkohuutokauppaan joutunut luontaiselinkeinolain nojalla perustettu luontaiselinkeinotila ja lisäaluetta antamalla muodostettu tila tulisi entisen omistajaperheen aseman turvaamiseksi voida käyttää uudelleen luontaiselinkeinolain tarkoituksiin ja tällöin luovuttaa vastaavasti myös ehdotetun lain 4, 5 ja 6 §:n edellytysten estämättä edellä tarkoitetuille henkilöille, mahdollinen ns. avopuoliso mukaan lukien.

Lisäksi ehdotetaan, että tarvittaessa voitaisiin edellä tarkoitetuille henkilöille tilan osasta muodostaa vain asuntotila tai -tonttikin, kuten edellä tarkoitettujen pakkohuutokauppalain 7 §:n 3 momentin mukaan on maatilalain tarkoituksiin käyttämisenkin osalta mahdollista. Niin ikään tulisi pakkohuutokauppalain 7 §:n 4 momenttia soveltuvien osin noudattaen olla mahdollista määrätä myyntihinta käypää hintaa alhaisemmaksi luovutettaessa tila tai sen osa entiselle omistajalle tahi hänen aviopuolisolensa tahi heidän taikka jommankumman heistä suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa oleville sukulaisille, ottolapsille tahi kasvattilapsille taikka heidän aviopuolisilleen tahi jollekin tai joillekin heistä. Ns. avopuoliso olisi samalla rinnastettava näihin lähisukulaisiin. Rajoituksena olisi, ettei hintaa saisi kuitenkaan määrätä huutokauppahinnan ja valtiolle aiheutuneiden, rahana maksettujen kustannusten yhteenlaskettua määrää pienemmäksi.

40 §. *Vuittauslainsäätös.* Valtion tulisi olla, kuten asian laita on maatilalainkin mukaan, vapaa suorittamasta kunnallis- ja kirkollisveroa luontaiselinkeinolain nojalla hankittavien alueiden osalta niiden hankkimisvuodelta. Niin ikään tulisi valtiota ehdotetun lain mukaiseen toimintaan liittyvissä oikeudenkäynti-, lainhuuto- ja kiinnitysasioissa koskea samat maksu- ja muut helpotukset kuin maatilalain 81 §:ssä on säädetty. Vastaavasti noudatettaisiin maatilalain 79 §:n säännöstä käyttösuunnitelmia laadittaessa sattuneiden erehdyksien korjaamisesta, 80 §:n säännöstä lain täytäntöönpanotehtäviä suorittavien henkilöiden

virravastuusta ja 82 §:n säännöstä aikaisempien kiinnitysten ja muiden kiinteistöön kohdistuvien panttioikeuksien etuoikeuden säilymisestä.

41 §. *Erityiset etuudet.* Huomioon ottaen valtion metsämaan suuren merkityksen luontaiselinkeinojen harjoittamiselle asianomaisilla alueilla, ehdotetaan sellaisille luontaiselinkeinonharjoittajille, jotka omistavat ja asuvat luontaiselinkeinotilaa tai lisäaluetta antamalla muodostettua tilaa taikka tilaa, jonka hankkimista tai rakentamista on tuettu luontaiselinkeinolain nojalla, annettavaksi korvauksetta eräitä valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvia oikeuksia. Samat oikeudet ehdotetaan annettavaksi myös porotilallisille ja omistamillaan tiloilla asuville porotalouden harjoittajille, joita on tilan hankkimisessa tai rakentamisessa tuettu porotilalain tai eräiden Kemijoen vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain (556/63) nojalla.

Edellä tarkoitetuilla henkilöillä olisi oikeus ilman eri korvausta sijoittaa valtion maa- ja vesialueille metsähallintoviranomaisen suostumuksella metsästyks- ja kalapirttejä, kalakellareita ja varastosuojia tarvittaville paikoille. Lisäksi heillä olisi po. alueilla korvauksetta oikeus laiduntaa karjaa sekä koota sille heinää, lehdeksiä, järviluhkaa ja -kortetta sekä metsähallintoviranomaisen suostumuksella myös jakälää.

Pykälän 3 momentin mukaan saisi edellä tarkoitettua metsähallintoviranomaisen suostumuksen asianomaisten rakennusten ja rakenteiden sijoittamiseen samoin kuin jäkälän keräämiseen antaa vain, jos toimenpide on katsottava nimenomaan elinkeinonharjoittamisen kannalta perustelluksi.

42 §. *Porovahingot.* Porotilalain 32 §:n mukaisesti ehdotetaan pykälässä säädettäväksi, ettei luontaiselinkeinotilaa ja lisäaluetta antamalla muodostettua vastaavan tilan omistajalla olisi oikeutta saada korvausta porojen tekemistä vahingoista.

43 §. *Täytäntöönpanoviranomaiset.* Maatilahallituksen ja maatalouspiirien maataloustoimistojen sekä kuntien maatalouslautakuntien asiana olisi huolehtia luontaiselinkeinolain täytäntöönpanosta. Niiden apuna voitaisiin asetuksella tarkemmin säädettävällä tavoin käyttää asianomaista kalastuspiirin kalastustoimistoa, maatalouden yleisneuvontajärjestöä sekä Paliskuntain Yhdistystä ja asianomaisia paliskuntia.

44 §. *Asetuksen antaminen.* Tarkemmat säännökset ehdotetaan lain täytäntöönpanosta annettavaksi asetuksella.

45 §. *Lain voimaantulo.* Laki on tarkoitus saattaa voimaan ensi tilassa sen tultua hyväksytyksi. Lain mukaisia etuja voitaisiin antaa vuoden 1999 loppuun asti.

2. Kolttalaki

2.1. Luku. Yleiset säännökset

1 § *Lain tarkoitus.* Pykälässä on yleisluonteisesti lueteltu ne toimenpiteet, joita uuden kolttalain nojalla tultaisiin koltta-alueella suorittamaan kolttien toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantamiseksi.

2 § *Kolтта-alue.* Eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetun asetuksen (339/55) 21 §:ssä nykyisin määritelty koltta-alue jakaantuu Näättämön ja Nellimin alueisiin. Koltta-aluetta ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että Inarinjärven itäpuolella mainittujen alueiden väliin nykyisin jäävä vyöhyke tulisi myös kuulumaan koltta-alueeseen, jolloin alueesta tulisi yhtenäinen. Toisaalta tulisi Nellimin suunnalla Inarin kunnan ulkopuolelle ulottuva osa jättää kolttien kannalta tarpeettomana pois koltta-alueesta. Niin ikään ehdotetaan Näättämön alueen osalta Utsjoen kunnan vastaista rajaa vähäisiltä osin muutettavaksi.

3 § *Kolтта.* Koltiksi katsottaisiin ehdotetun lain mukaisia toimenpiteitä suoritettaessa paitsi Petsamosta viime sodan seurauksena Inarin kuntaan siirtynyt koltat myös kaikki sellaiset heidän jälkeläisensä, joiden vanhemmista ainakin toinen tai joiden joku isovanhemmista on syntyperäiseksi koltaksi katsottava. Tällainen määrittely olisi tarpeen tukitoimenpiteiden jatkuvuuden mahdollistamiseksi. Koltaksi katsottaisiin lisäksi aina edellä tarkoitettua koltan aviopuoliso.

4 § *Tukemiskelpoiset koltat.* Koltista katsottaisiin tukemiskelpoisiksi vain koltta-alueella asuvat koltat. Lisäksi edellytettäisiin, että asianomaisen koltan tulee olla taloudelliselta asemaltaan, olosuhteiltaan ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sellainen, että hänen tukemistaan on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

5 § *Yleissäännös.* Kolttiin sovellettaisiin pykälän mukaisesti eräin poikkeuksin luontaiselinkeinolain säännöksiä. Jos kysymys ei kuitenkaan olisi luontaiselinkeinotilan muodostamisesta taikka sellaisen tai siihen verrattavan tilan hankkimisesta tai muusta tukemisesta, ei kolttaan tulisi soveltaa luontaiselinkeinon ulkopuolisten tulojen enimmäismäärän suhteen sanotun luontaiselin-

keinolain 4 §:n 2 ja 3 momentin rajoituksia eikä myöskään rajoittaa luontaiselinkeinolain 7 §:n tavoin heidän mahdollisuuttaan saada työttömyyskorvausta.

2.2. Luku. Erityiset säännökset

6 §. *Maankäyttötoimenpiteet.* Huomioon ottaen kolttien suhteellisen vähäisen halukkuuden suurempien tilojen saamiseen, annettaisiin maan ja asunnon tarpeessa oleville kolttille pääasiallisesti asumiseen tarvittavan tonttimaan käsittäviä tiloja. Tällaisia tiloja kutsuttaisiin edelleenkin aikaisemman lainsäädännön tapaan kolttiloiksi. Koltalle voitaisiin antaa myös luontaiselinkeinotila tai entiseen koltta- tai muuhun tilaan lisäaluetta sen suurentamiseksi luontaiselinkeinotilan kokoa vastaavaksi, mikäli luontaiselinkeinolain mukaiset edellytykset siihen olisivat olemassa.

Pykälässä ehdotetaan lisäksi, että muodostettavaan kolttilaan sekä koltan ennestään omistamaan siihen verrattavaan tilaan voitaisiin antaa luontaiselinkeinolain 11 §:ssä tarkoitettuja luontaiselinkeinon harjoittamisen kannalta tarpeellisia alueita sekä osuuksia ja oikeuksia.

7 §. *Maan käyttäminen muihin tarkoituksiin.* Milloin ehdotetun kolttilain nojalla hankittua omaisuutta ei tarvittaisi sanotun lain tarkoituksiin, voitaisiin se käyttää luontaiselinkeinolain tarkoituksiin tai muihin tarkoituksiin luontaiselinkeinolain 16 §:n mukaisesti.

8 §. *Maansaantihakemuksen ratkaiseminen.*

Pykälän mukaan maatalouspiiriin maataloustoimiston tulisi maansaantihakemuksen saatuaan ratkaista, onko hakijaa pidettävä kolttilain mukaan tukemiskelpoisena ja maan tarpeessa olevana koltana. Maataloustoimiston olisi hankittava hakemuksesta asianomaisen maatalouslautakunnan lausunnon lisäksi tarvittaessa myös asianomaisen kolttien kyläkokouksen lausunto. Kolttien perinteisiä kyläkokouksia on pidetty erikseen Sevettijärvellä ja Nellimissä.

9 §. *Suunnittelutoimikunta.* Jotta koltat itse voisivat osallistua päätöksen tekemiseen tiloja muodostettaessa ja lisäalueita annettaessa, ehdotetaan, että asianomaisen maatilalain mukaisen suunnittelutoimikunnan, johon kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta virkamiesjäsentä sekä kolme Inarin kunnanvaltuuston valitsemaa jäsentä, viimeksimainituista jäsenistä kahden olisi oltava kolttia.

10 §. *Lainoitus, avustus- ja eräät muut tukitoimenpiteet.* Luontaiselinkeinolain mukaisia maanosto- ja sisarosuuslainoja voitaisiin kolttille

myöntää muodostettavien kolttilojen ja niihin verrattavien tilojen, joihin luettaisiin muun ohella myös nykyisen lainsäädännön mukaiset kolttilat, hankkimista ja laajentamista varten. Kolttiloja ja niihin verrattavia tiloja varten tulisi antaa muutkin luontaiselinkeinolain mukaiset laina- ja avustusetuudet samoin kuin suorittaa niiden hyväksi valtion toimesta tienteko- ja vesihuoltotöitä sekä tehtyjen teiden kunnossapitotöitä. Sen sijaan luontaiselinkeinotilojen ja niihin verrattavien tilojen hankkimista ja tukemista varten voitaisiin koltallekin myöntää etuja vain luontaiselinkeinolaissa säädettyin edellytyksin. Kolttien omistamien porotilojen ja mahdollisten luontaiselinkeinolain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maatilojen tukemisen suhteen noudatettaisiin luontaiselinkeinolain säännöksiä. Säännökset edellä mainituista seikoista sisältyvät 10 §:ään.

11 §. *Eräät lisätoimenpiteet.* Eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetun asetuksen 18 §:n 2 momentin (391/81) pohjalta ehdotetaan uuden kolttilain 11 pykälän 1 momentiksi otettavaksi säännös, jonka mukaan paliskunnalle voitaisiin myöntää avustusta kolttien poronhoidon kannalta välttämättömien kenttäteurastamoiden sekä syöttö- ja erotusaitojen sekä niille johtavien teiden rakentamisesta ja perusparantamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Asiallisesti uutena avustuskohteena näistä on kenttäteurastamo. Avustuksen osuus kustannuksista saisi vastata enintään kolttien omistamien porojen osuutta paliskunnan koko poroluvusta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi edellä mainitun asetuksen 17 b §:n 2 momentin (391/81) mukaisten toimenpiteiden jatkuvuuden takaamiseksi säännös siitä, että maatilatalouden kehittämisrahaston varoilla voidaan hankkia kalanpoikasia istutettavaksi koltta-alueen vesistöihin.

Pykälän 3 momentin mukaan maatilahallitus päättäisi edellä tarkoitetuista lisätoimenpiteistä. Kalanpoikasten istutukset maatilahallituksen tulisi, kuten nykyisinkin, voida antaa metsähallituksen suoritettavaksi, koska se suorittaa valtion vesissä muutoinkin poikasistutuksia.

12 §. *Rajoitukset.* Muodostettavia kolttiloja koskevat po. pykälän 1, 2 ja 3 momentin mukaiset luovutus-, osittamis- ja jakamisrajoitukset ovat asiallisesti ehdotetun luontaiselinkeinolain 37 §:ssä tarkoitettuja luontaiselinkeinotiloja koskevia rajoituksia vastaavat. Tarkoituksena on si-

ten säilyttää kolttilat nimenomaan tukemiskelpoisten kolttien omistuksessa.

13 § *Erityiset etuudet*. Pykälässä luetellut valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvat etuudet ovat asiallisesti samat kuin eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetun asetuksen 20 §:ssä (391/81) nykyisin säädetty etuudet.

Rakentamisavustusta voidaan nykyisin edellä mainitun asetuksen 17 b §:n nojalla myöntää myös valtion metsämaalla sijaitsevien kalapirttien, kalakellareiden, venevajojen, venelaitureiden ja kalanpyydyssuojien rakentamiseen, korjaamiseen, parantamiseen ja laajentamiseen sekä asetuksen 17 a §:n nojalla myös sanotulla maalla tapahtuvaan maatalouskelpoisen maan raivaamiseen. Vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi lakiin. Avustuksen prosentuaalisen enimmäismäärän tulisi näissä tapauksissa olla 60 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista.

14 § *Pakkohuutokauppa*. Pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain (23/38) nojalla lunastettava kolttila tai muu koltan koltta-alueella omistama kiinteistö, kuten esimerkiksi nykyisen kolttilain mukainen tila tai sellaisen tilan osa tulisi voida käyttää uuden kolttilain tarkoituksiin sekä tällöin myös antaa sen aikaisemmin omistaneelle koltalle tai hänen puolisolonsa taikka heidän tai jommankumman heistä perintökaaren (40/65) 2 luvussa tarkoitetulle sukulaiselle, ottolapselle taikka tällaisen henkilön puolisolalle, vaikka tämä ei täyttäisi 4 §:n kohdalla mainittuja edellytyksiä. Tila tai sen osa tulisi voida antaa tällöin myös useille henkilöille yhteisesti. Lunastetun tilan käyttämisessä olisi lisäksi voitava soveltuvin osin noudattaa, mitä pakkohuutokauppalain 7 §:n 4 momentissa on säädetty mahdollisuudesta luovuttaa pakkohuutokaupalla lunastettu kiinteistö tai sen osa käypää hintaa alemmasta hinnasta eräille lähisukulaisista.

15 § *Verovapaus*. Valtio olisi uuden kolttilain tarkoituksiin hankitun maan osalta maatilalain 78 §:ssä säädettyyn tapaan vapaa suorittamasta kunnallis- ja kirkollisveroa tilan tai alueen tuloista siltä kalenterivuodelta, jona sanottu omaisuus on tullut maatilahallituksen hallintaan.

2.3. Luku. Välittävät säännökset

16 §. *Siirtyvä omaisuus*. Kumottavaksi ehdotettujen eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain (273/55) ja kolttien maanjärjestelylain (593/

69) nojalla hankittu omaisuus, jonka käytöstä ei olisi määrätty ennen uuden kolttilain voimaantuloa tai joka myöhemmin vapautuisi sanotun lainsäädännön mukaisesta käyttötarkoituksesta, katsottaisiin hankituksi uuden kolttilain tarkoituksiin.

17 § *Hallintasopimukset*. Uuden kolttilain nojalla muodostettavista tiloista ja lisäalueista ei tehtäisi ennen myymistä hallintasopimuksia. Kolttien maanjärjestelylain nojalla tehtyjä hallintasopimuksia on kuitenkin vielä voimassa. Näihin sopimuksiin ja asukkaan oikeuteen saada omakseen hallintasopimuksen kohteena oleva tila tai alue tulisi noudattaa aikaisempia säännöksiä, kuitenkin niin, että asuntotila tai -tontti voitaisiin myydä heti asukkaalle. Siten myytävään asuntotilaan ja -tonttiin sovellettaisiin aikaisemman lainsäädännön mukaisten rajoitusten sijasta soveltuvin osin uuden lain 12 §:n säännöksiä.

18 § *Eräät porotilalakia soveltaen suoritettavat toimenpiteet*. Milloin ennen uuden kolttilain voimaantuloa olisi haettu kolttien maanjärjestelylain nojalla porotilalakia (590/69) soveltaen annettavaa maata, kuten esimerkiksi lisäaluetta, tahi luottoa tai muuta etuutta, tulisi haettuun etuuteen soveltaa aikaisempia säännöksiä. Sen sijaan eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain nojalla ei avustuksia ja lainoja tulisi enää uuden lain voimaantullessa mahdollisesti vireillä olevien hakemusten perusteella myöntää, vaan kyseiset asiat tulisi ratkaista uusien säännösten perusteella.

Koltalle, joka omistaisi tai hallintasopimuksen nojalla hallitsisi porotilalain tai sitä soveltaen kolttien maanjärjestelylain nojalla muodostettua tilaa tulisi voida antaa edelleenkin luottoa ja muita etuja porotilalain mukaisesti.

19 § *Eräät aikaisemman lainsäädännön mukaiset toimenpiteet ja oikeussuhteet*. Koska nykyisen lainsäädännön nojalla ennen uuden kolttilain voimaantuloa syntyneisiin ja kolttien maanjärjestelylain nojalla ehkä sen jälkeen syntyvien valtion ja luottolaitoksen saamisen takaisinmaksajan ja koron sekä muiden ehtojen osalta olisi asianmukaista noudattaa aikaisempia säännöksiä ja tehtyjen sopimusten ehtoja, ehdotetaan pykälän 1 momenttiin otettavaksi tätä tarkoittava säännös.

Aikaisempia säännöksiä noudatettaisiin pykälän 2 momentin mukaan pääsääntöisesti myös niiden asioiden osalta, jotka liittyvät nykyiseen lainsäädäntöön perustuvien toimenpiteiden täytäntöönpanoon.

Edellä 2 §:ssä tarkoitetun koltta-alueen ulkopuolella sijaitsee muutama koltan asuttama tila. Jotta näiden tilojen omistajilla olisi edelleenkin samat valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvat oikeudet kuin ennenkin, ehdotetaan asiasta otettavaksi säännös pykälän 3 momentiksi.

20 § *Aikaisemmat panttioikeudet.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi tarpeelliset säännökset nykyisen kolttalainsäädännön nojalla syntyneiden ja eräissä tapauksissa vielä syntyvien kauppa- ja myyntihintasaamisten ja takaisinperittävien kustannusosuuksien sekä niiden korkojen panttioikeudesta tilaan sekä näissä asioissa kiinnitysasiain pöytäkirjaa varten tehtävistä ilmoituksista.

21 § *Varainkäyttö.* Jotta maatalouden kehittämishastan varoja voitaisiin edelleenkin käyttää myös nykyisen lainsäädännön toimeenpanon vast'edes aiheuttamiin menoihin, olisi asiasta otettava lakiin tämänsisältöinen säännös.

2.4. Luku. Erinäiset säännökset

22 § *Asetuksen antaminen.* Tarkemmat säännökset uuden kolttalain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella.

23 §. *Voimaantulo.* Uudella kolttalalla kumottaisiin sekä eräiden kolttien asuttamisesta annettu laki että kolttien maanjärjestelylaki. Uusi laki on tarkoitus saattaa voimaan luontaiselinkein-

nolain kanssa samanaikaisesti ensi tilassa lakiehdotuksen tultua hyväksytyksi.

3. Laki leimaverolain 30 §:n muuttamisesta.

30 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta. Ensin mainittu kohta koskee nykyisin maatilalain ja asutuslainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin valtion toimesta tapahtuvien tilojen, tilanosien ja alueiden luovutuksia koskevien luovutuskirjojen leimaverovapautta. Jälkimmäinen kohta koskee niiden luovutuskirjojen leimaverovapautta, joiden kohdalla luovutuksensaajalle myönnetään maatilalain tai asutuslainsäädännön mukaista maanosto- tai sisarusuuslainaa. Ehdotettujen luontaiselinkeinolain ja kolttalain tarkoituksiin valtion toimesta tapahtuvien sekä sanottujen lakien nojalla lainoitettavien luovutusten saattamiseksi leimaverosta vapaiksi tulisi po. lainkohtiin lisätä maininnat kyseisistä ehdotettavista laeista.

Voimaantulosäännös. Lainmuutos on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti luontaiselinkeinolain ja kolttalain kanssa.

Edellä olevan perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Luontaiselinkeinolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Luontaiselinkeinoja harjoittavien henkilöiden toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantamiseksi maan pohjoisilla alueilla annetaan maata, osuuksia ja oikeuksia sekä luottoa ja avustuksia ynnä suoritetaan muita toimenpiteitä siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Sovellettamisalue

Tätä lakia sovelletaan Enontekiön, Inarin ja

Utsjoen kunnissa sekä Muonion, Kittilän, Sodankylän, Savukosken ja Sallan kuntien niissä osissa, jotka ovat Kajangin, Tepaston, Pomovaaran, Peurasuvannon, Honkamellan ja Sorsatunturin muodostaman rajaviivan pohjoispuolella, asianomaiset rajaviivalle sattuvat taloryhmät kuitenkin kokonaan mukaan lukien.

3 §

Luontaiselinkeinot

Luontaiselinkeinolla tarkoitetaan tässä laissa maataloutta ja erikoismaataloutta, kalastusta, metsästystä ja porotaloutta samoin kuin marjastusta, sienestystä ja muuta luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuvien luonnonvarojen hyödyntämistä.

Tämä laki koskee myös luontaiselinkeinon ohella harjoitettavaa kalanviljelyä, käsityönä tai

muutoin kotiteollisesti tapahtuvaa luontaiselinkeinosta saatujen tuotteiden kunnostamista ja jatkojalostusta, luontaiselinkeinoissa tarvittavien välineiden valmistusta, matkamuijosten valmistusta sekä matkailijoiden majoittamista ja opastusta.

4 §

Tukemiskelpoiset henkilöt

Tämän lain mukaisista toimenpiteistä voi päästä osalliseksi henkilö, joka saa tai ilmeisesti tulee saamaan kokonaan tai pääasiallisesti toimeentulonsa 3 §:ssä tarkoitetun ammatin harjoittamisesta ja joka taloudelliselta asemaltaan, olosuhteiltaan sekä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan on sellainen, että hänen tukemistaan on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Tämän lain mukaisista toimenpiteistä ei voi päästä osalliseksi sellainen henkilö, jonka omat ja puolison muusta kuin tässä laissa tarkoitetun ammatin harjoittamisesta saamat kokonaistulot ovat valtioneuvoston vahvistamaa määrää suuremmat.

Mitä 2 momentissa on säädetty puolisoista, sovelletaan myös avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa avioliittoa solmimatta jatkuvasti eläviin henkilöihin, jotka ovat aikaisemmin olleet keskenään avioliitossa tai joilla on yhteinen lapsi.

5 §

Erinäiset rajoitukset

Jos maatilalla harjoitettava varsinainen tahi erikoismaatalous vaatii keskimäärin suuremman työpanoksen kuin 1 000 miestyötuntia vuodessa, tahi jos kysymys on porotilalaissa (590/69) tarkoitetusta porotilasta tai sanotun lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetusta tilasta taikka tilasta, jota varten on annettu mainitun lain 19 tai 20 §:n mukaista rakennus- tai lisärakennuspalkkiota, ei tämän lain mukaisia toimenpiteitä saa, ellei jäljempänä toisin säädetä, kohdistaa tällaisen tilan omistajan tai haltijan hyväksi.

Siitä, miten tämän lain mukaisia etuuksia voidaan antaa kolttilaissa (/) tarkoitettuille henkilöille, noudatetaan, mitä sanotussa laissa on säädetty.

6 §

Etuuksien antaminen useille yhteisesti sekä alaikäisille

Tämän lain mukaan muodostettua tilaa ei saa antaa kahdelle tai useammalle henkilölle yhteisesti. Siitä, milloin muuta tässä laissa tarkoitettua etuutta saadaan antaa useille henkilöille yhteisesti, säädetään asetuksella, huomioon ottaen, ettei kaikkien yhteisomistajien tarvitse täyttää 4 §:ssä tarkoitettuja edellytyksiä. Aviopuolisot ja 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt katsotaan kuitenkin yhdeksi henkilöksi.

Erityisistä syistä voi tämän lain mukaisista toimenpiteistä päästä osalliseksi myös alaikäinen henkilö.

7 §

Työttömyyskorvauksen rajoittaminen

Henkilölle, joka on tämän lain nojalla saanut tilan tai lisäalueen taikka rakennusavustusta, ei saa viitenä vuotena sanotun etuuden myöntämisestä lukien antaa työllisyyslain (946/71) mukaista työttömyyskorvausta.

Valtioneuvosto voi, milloin siihen on erityistä aihetta, myöntää tiettyinä aikoina poikkeuksia 1 momentin säännöksestä.

2 luku

Maan hankkiminen

8 §

Hankkimiskeinot

Tämän lain tarkoituksiin hankitaan maata osamallalla ja vaihtamalla tiloja, tilanosia, osuuksia ja oikeuksia sekä siirtämällä sitä metsähallituksen hallinnassa olevasta valtion maasta.

Tämän lain tarkoituksiin voidaan käyttää porotilalain 24 §:n säännösten estämättä myös sanotun lain tarkoituksiin hankittua maata sekä maatilalain (188/77) tarkoituksiin muutoin kuin oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain (391/78) nojalla hankittua maata.

9 §

Ostomenettely

Hankittaessa tämän lain tarkoituksiin maata ostamalla ja vaihtamalla noudatetaan soveltuvien osin, mitä maatilalain 12, 15 ja 16 §:ssä on säädetty, kuitenkin niin, että ostosta päättää asianomaisen maatalouspiirin maataloustoimisto.

10 §

Siirtomenettely

Metsähallitus siirtää, maatilahallituksen tehtyä siitä esityksen, hallinnassaan olevasta valtion maasta tämän lain tarkoituksiin tarvittavat alueet maatilahallituksen hallintaan. Mikäli metsähallitus ja maatilahallitus eivät ole yksimielisiä siirrettävästä alueesta, on alueen siirtämistä koskeva asia saatettava valtioneuvoston ratkaistavaksi.

3 luku

Maan käyttäminen

11 §

Yleistä

Tämän lain nojalla voidaan perustaa luontaiselinkeinotiloja sekä antaa tiloihin lisäaluetta sekä muita luontaiselinkeinon harjoittamisen kannalta tarpeellisia alueita, osuuksia ja oikeuksia. Lisäaluetta voidaan antaa myös tilan määräalaa ja sellaiseen tilan määräosaan, jota vastaavaa tilusala hallitaan kirjallisen sopimusjaon perusteella.

12 §

Luontaiselinkeinotilat

Luontaiselinkeinotilaan annetaan tonttimaa ja elinkeinotoimintaa varten maata enintään 20 hehtaarin suuruinen, mikäli mahdollista yhtenäinen alue, johon saa sisältyä myös peltoa.

Luontaiselinkeinotilat on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan sijoittamaan aikaisemman asutuksen yhteyteen.

13 §

Lisäaluetta antamalla muodostettavat tilat

Edellä 4 §:ssä tarkoitetun henkilön omistamaan tilaan tai 11 §:n 2 virkkeessä tarkoitettuun tilan määräalaa ja määräosaan voidaan antaa lisäaluetta niin paljon, että siten muodostuu 12 §:ssä tarkoitettua tilaa vastaava tila.

14 §

Eräät erityisalueet

Tilaan voidaan liittää aluetta autojen pitämistä ja venevalkamaa sekä soran, hiekan, saven, mudan ja turpeen ottoa varten.

Tilaa varten voidaan perustaa jakolaissa (604/51) tarkoitettu rasite.

15 §

Eräät oikeudet veteen

Paitsi luontaiselinkeinotilan myös perustettavan lisäalueen oikeudesta veteen silloin, kun se muodostetaan valtion metsämaalle, on voimassa, mitä lain, sisältävä määräyksiä välirajasta vedessä ja vesialueen jaosta (31/02) 5 §:ssä ja 9 §:n 2 momentissa on säädetty. Milloin useita tiloja tai lisäalueita muodostetaan samassa toimituksessa ja ne rajoittuvat toisiinsa, voidaan niille erottaa yhteinen vesialue. Perusteena osuuksia yhteiseen vesialueeseen määrittäessä käytetään tilojen ja lisäalueiden manttaaleja. Oikeutta koskeen ei kuitenkaan anneta.

16 §

Maan käyttäminen muihin tarkoituksiin

Jos hankittua omaisuutta ei tarvita tämän lain tarkoituksiin, voidaan se käyttää maatilalain tai kolttalain tarkoituksiin taikka käyttää muihin tarkoituksiin noudattaen, mitä oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloatuottavia oikeuksia annetussa laissa (687/78) on säädetty.

17 §

Maan hakeminen

Maata on haettava kirjallisesti sen maatalouspiirin maataloustoimistolta, jonka alueella hakija asuu.

Maataloustoimiston on 1 momentissa tarkoitetun hakemuksen saatuaan ratkaistava, onko hakijaa pidettävä tämän lain mukaan tukemiskelpoisena ja maan tarpeessa olevana henkilönä. Ennen asian ratkaisemista maataloustoimiston on hankittava hakemuksesta asianomaisen kunnan maatalouslautakunnan lausunto ja, milloin hakemus perustuu kokonaan tai osittain porotalouden harjoittamiseen, myös Paliskuntain Yhdistyksen lausunto.

18 §

Hankkimistoimenpiteet

Maataloustoimiston asiana on ryhtyä toimenpiteisiin maan hankkimiseksi tämän lain tarkoituksiin sen mukaan kuin maatilahallitus tarkemmin määrää.

19 §

Käyttösuunnitelmatoimitus

Hankittua maata koskevan käyttösuunnitelman laatii maatilalaissa tarkoitettu suunnittelutoimikunta maataloustoimiston määräyksestä käyttösuunnitelmatoimituksessa, jota koskevasta menettelystä säädetään tarkemmin asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua käyttösuunnitelmaa laadittaessa on maatilalain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuista kunnanvaltuuston suunnittelutoimikuntaan valitsemista jäsenistä yhden oltava saamelais syntynyt. Sanottu koskee myös hänen varamiestään.

20 §

Käyttösuunnitelman sisältö

Käyttösuunnitelmasta on käytävä selville muodostettavat tilat ja lisäalueet sekä niistä maksettavat hinnat, ne henkilöt, joille tilat ja lisäalueet on tarkoitettu myytäväksi, ja hintojen maksuehdot sekä ehdotus omaisuuden käyttämisestä muuhun kuin tämän lain tarkoituksiin.

Mitä 1 momentissa on säädetty tiloista ja lisäalueista, noudatetaan soveltuvin osin myös 11 §:ssä tarkoitettujen muiden alueiden sekä osuuk-sien ja oikeuksien osalta.

21 §

Omaisuuden hinta

Edellä 20 §:ssä tarkoitetuksi hinnaksi määrä-

tään se paikkakunnan käypä hinta, mikä suudella on katsottava olevan siihen tarkoitukseen käytettynä, mihin se luovutetaan.

Hinnan määräämistä varten on laadittava tilu-selitelmä ja arviokirja.

22 §

Käyttösuunnitelman alistaminen

Käyttösuunnitelma on alistettava maataloustoimiston vahvistettavaksi. Milloin maataloustoimisto katsoo, ettei käyttösuunnitelma ole asianmukainen, tai milloin käyttösuunnitelmaan tyytymätön asianosainen on tehnyt sitä vastaan muistutuksen taikka milloin omaisuutta on ehdotettu käytettäväksi muuhun kuin tämän lain tarkoituksiin, on käyttösuunnitelma alistettava maatilahallituksen vahvistettavaksi. Muussa tapauksessa maataloustoimiston päätös on lopullinen.

Asianosaisella tarkoitetaan 1 momentissa henkilöä, joka on käyttösuunnitelmatoimituksessa hakenut tilaa, lisäaluetta tai 11 §:ssä tarkoitettua muuta aluetta, oikeutta tai osuutta. Käyttösuunnitelmatoimituksessa on asianosainen myös se kunta, jonka aluetta toimitus koskee.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun maatilahallituksen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

23 §

Maanmittaustoimitukset

Käyttösuunnitelman mukaisten alueiden muodostamisesta tiloiksi sekä tarpeellisista piirirajakäynneistä, tilusvaihoista ja muista maanmittaustoimituksista samoin kuin niiden vireillepääntämisestä ja niiden kustannusten suorittamisesta sekä suunnittelutoimikunnan puheenjohtajan oikeudesta suorittaa maanmittaustoimituksia on soveltuvin osin voimassa, mitä maatilalain 28 sekä 30—34 §:ssä on säädetty.

24 §

Myyminen

Kauppakirjojen laatimisesta ja allekirjoittamisesta, hinnanperimis päätösten tekemisestä osuuk-sien ja oikeuksien luovutusten osalta, hinnan uudelleen määräämisestä erehdyksen tai omaisuuden arvon olennaisesti muuttumisen johdos-

ta, luovutuskirjan oikeaksi todistamisesta, lainhuodon hakemisesta sekä myyntihinnan, sen koron ja uloshakukulujen panttioikeudesta samoin kuin tämän vuoksi kiinnityksiasian pöytäkirjaa varten tehtävistä ilmoituksista on soveltuvin osin voimassa, mitä maatilalain 43-48 §:ssä on säädetty.

4 luku

Lainat ja avustukset

25 §

Lainat

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista voidaan maatilalain 50 §:ssä tarkoitettu tavoin myöntää tämän lain nojalla lainaa:

1) tilan tai lisäalueen hankkimista varten (maanostolaina);

2) yhden tai useamman määräosan hankkimista varten tilasta, johon hakijalla on osuus (sisarosuuslaina);

3) tilalle tarpeellisten talous- tuotanto- ja lomarakennusten sekä niihin kuuluvien laitteiden samoin kuin kalanviljelylammikoiden rakentamista, laajentamista ja peruskorjausta varten (rakentamislaina);

4) asuinrakennuksen rakentamista, laajentamista ja peruskorjausta varten (asuntolaina ja lisälaina);

5) pellon kuivattamista ja salaojittamista varten (perusparannuslaina);

6) maatalouskelpoisen maan raivaamista varten pelloksi ja laitumeksi (raivauslaina);

7) sellaisen yksityisen tien, jonka tekemiseen ei voida myöntää avustusta yksityisistä teistä annetun lain (358/62) nojalla, samoin kuin sellaisen tien, jota vain kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus käyttää, tekemistä varten (tielaina);

8) vedenhankinta- ja viemärintilalaitteiden rakentamista varten (vesihuoltolaina);

9) ammatissa tarvittavan irtaimiston hankkimista varten (irtaimistolaina); sekä

10) sähkövirran saantiin oikeuttavien osuus- ja liittymismaksujen suorittamista sekä sähkövirran hankkimista ja jakelua varten tarvittavien laitteiden rakentamista varten (sähköistämislaina).

Vesihuoltolainoja sekä irtaimistolainoja kalataloudessa tarvittavan irtaimiston hankkimista varten voidaan myöntää myös luontaiselinkeinonharjoittajien muodostamille yhtymille. Yhtymälä

lä tarkoitetaan osakeyhtiötä, osuuskuntaa ja avointa yhtiötä.

26 §

Avustukset

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista voidaan myöntää avustusta 25 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja rakennustöitä (rakennusavustus), 5 kohdassa tarkoitettua salaojittamista (salaojitusavustus), 7 kohdassa tarkoitettujen tien tekemistä (tienteoavustus), 8 kohdassa tarkoitettun vesihuollon rakentamista (vesihuoltoavustus) ja 9 kohdassa tarkoitettun irtaimiston, ei kuitenkaan ajoneuvojen, hankkimista (irtaimistoavustus) varten.

Avustusta voidaan myöntää myös 25 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua raivausta varten aitauskustannuksineen, mukaan luettuna myös viljelemättömän tai siihen verrattavan pellon kunnostus (raivausavustus).

Vesihuoltoavustusta sekä kalatalousirtaimiston hankkimista varten irtaimistoavustusta voidaan myöntää myös 25 §:n 2 momentissa tarkoitetuille yhtymille.

Avustukset myöntää maataloustoimisto. Jos hankkeen kustannukset ovat maatilahallituksen vahvistamaa määrää suuremmat tai jos kysymyksessä on sellaisen tien tekeminen, joka käsittää sillan rakentamisen, päättää avustuksesta kuitenkin maatilahallitus.

27 §

Lainoin ja avustuksin tuettavat tilat

Edellä 25 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja maanosto- ja sisarosuuslainoja voidaan myöntää luontaiselinkeinotilojen ja niihin verrattavien tilojen hankkimista ja laajentamista varten. Tila ei kuitenkaan saa olla olennaisesti suurempi tai muodostua olennaisesti suuremmaksi kuin 12 §:ssä tarkoitettu tila.

Muitakin kuin 1 momentissa tarkoitettuja lainoja samoin kuin 26 §:ssä tarkoitettuja avustuksia voidaan myöntää mainitussa momentissa tarkoitettuja tiloja varten.

Edellä 25 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua rakentamislainaa ja 9 kohdassa tarkoitettua rakennusavustusta muuhun kuin asuinrakennustyöhön ja irtaimistoavustusta saadaan lisäksi myöntää 5 §:n 1 momentissa mainittuja ja suuruudeltaan niihin verrattavia tiloja varten.

5 luku

Luotto- ja avustusehdot

28 §

Myyntihinnat

Luontaiselinkeinotilan ja lisäalueen myyntihinnan maksuaika on vähintään 10 ja enintään 20 vuotta sekä vuotuinen korko kaksi prosenttia. Edellä 11 §:ssä tarkoitettujen muiden alueiden sekä osuuksien ja oikeuksien myyntihintojen maksuaika on enintään viisi vuotta sekä vuotuinen korko kahdeksan prosenttia.

Se osa luontaiselinkeinotilan tai lisäalueen myyntihinnasta, jota ei ole annettu säännönmukaisin maksuehdoin velaksi, on maksettava kaupakirjaa allekirjoitettaessa tai määräajassa, joka ei saa olla viittä vuotta pitempi kaupantekopäivästä lukien. Mikäli sanottua myyntihinnan osaa ei makseta kaupakirjaa allekirjoitettaessa, on siitä maksettava kahdeksan prosentin suuruista vuotuista korkoa.

29 §

Lainaehdot

Edellä 25 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua maanosto- ja sisarosuuslainaa voidaan myöntää enintään 85 prosenttia sanotuissa kohdissa tarkoitetun omaisuuden luovutushinnasta. Sanottujen lainojen takaisinmaksuaika on vähintään 10 ja enintään 20 vuotta sekä vuotuinen korko kaksi prosenttia.

Sellaisen kaupan rahoittamiseen, jossa hankittavan omaisuuden, luontaiselinkeinon harjoittamiseen käytettynä, luovutushinta ilmeisesti ylittää paikkakunnan käyvän hinnan, ei maanosto- ja sisarosuuslainaa saa myöntää.

Muiden kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettujen lainojen prosentuaalisista enimmäismääristä, takaisinmaksuajoista ja koroista on voimassa, mitä näistä seikoista on maatilalain 53, 65, 67, 68 ja 76 §:ssä tämän lain soveltamisalueella myönnettävien vastaavien lainojen osalta säädetty. Rahoituslainan takaisinmaksuaika on kuitenkin vähintään 5 ja enintään 10 vuotta.

30 §

Muut luottoehdot

Lainojen myöntämismenettelystä, maksattami-

sesta, vakuuksista, valtion vastuusta, lainojen ja myyntihintojen takaisinperimisestä, lykkäysten myöntämisestä sekä lainojen hoitopalkkioiden määrätymisestä, niiden suorittamisesta ja takaisinperimisestä sekä lainojen valvonnasta samoin kuin muistakin lainoitusta ja myyntihintoja koskevista seikoista on tässä laissa säädetyin poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä maatilalain 54-58, 60, 65 ja 66 sekä 70 ja 71 §:ssä on vastaavista lainoista ja myyntihinnoista säädetty.

31 §

Luottojen koron korottaminen

Luontaiselinkeinotilan ja lisäalueen myyntihinnan sekä muiden lainojen kuin irtaimistolainojen vuotuinen korko voidaan lailla korottaa enintään vastaaviin tarkoituksiin annetuista ensisijaisista kiinnityslainoista yleisesti perittävän koron suuruiseksi. Asuntolainan ja lisälainan vuotuisen koron korottamisesta on kuitenkin voimassa, mitä maatilalain 69 §:n 1 ja 2 momentissa on sanotun lain mukaisten vastaavien lainojen osalta säädetty.

32 §

Rakennuspaikalla suoritettavat tarkastukset

Rakennuspaikalla suoritettavista tarkastuksista sekä niistä rakennuttajalta perittävistä maksuista on voimassa vastaavasti, mitä maatilalain 61-63 §:ssä on säädetty.

33 §

Avustukset

Avustusten prosentuaalisista enimmäismääristä säädetään tarkemmin asetuksella, kuitenkin niin, että avustus saa olla enintään 60 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Milloin avustuksen ohella myönnetään myös lainaa, saa avustuksen ja lainan yhteismäärä kattaa mainitut kustannukset kokonaisuudessaankin.

Avustusten takaisinperimisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä maatilalain 77 §:n 1 momentissa on säädetty.

Oikeutta tämän lain mukaiseen avustukseen ei saa ulosmitata.

6 luku

Valtion toimesta tehtävät työt

34 §

Tienteko- ja vesihuoltotyöt

Edellä 27 §:ssä tarkoitettuja tiloja varten tarpeelliset tienteko- ja vesihuoltotyöt voidaan suorittaa valtion toimesta. Näiden töiden, joita voidaan suorittaa myös yhteishankkeina, suorittamisesta päättää maatilahallitus.

Valtion toimesta suoritettujen 1 momentissa tarkoitettujen töiden kustannuksista peritään tilan omistajalta se määrä, jolla tilan arvon tarkoitukseensa käytettynä voidaan katsoa nousseen sanottujen töiden johdosta, enintään kuitenkin 10 prosenttia tilan osalle tulleiden kustannusten määrästä. Perittävän määrän takaisinmaksuaika on 10 vuotta ja vuotuinen korko kolme prosenttia. Takaisinperinnästä päättää maatilahallitus.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu perittävästä määrästä, sen koron ja uloshakukulujen panttioikeudesta sekä tämän vuoksi kiinnityksiasian pöytäkirjaan tehtävästä ilmoituksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä näistä seikoista on maatalain 48 §:n 2—4 momentissa osuuden hinnan osalta säädetty. Takaisinperintään ja lykkäysten myöntämiseen, irtisanomiseen ja muihinkin seikoihin nähden, jotka liittyvät kysymyksessä olevaan osuuteen, on tässä laissa säädettyin poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä maatalalaissa on osuuksien hinnan osalta säädetty.

35 §

Teiden kunnossapito

Valtion toimesta 34 §:n nojalla tehty tie pidetään maataloustoimiston toimesta kunnossa, kunnes tie on luovutettu yksityistieksi tai yleisenä tienä käytettäväksi.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

36 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttäminen

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voi-

daan sen lisäksi, mitä niiden käyttämisestä on edellä säädetty, käyttää tästä laista aiheutuviin seuraaviin menoihin:

- 1) maan ja muun omaisuuden ostamiseen;
- 2) hankitun omaisuuden hoitamiseen ja kunnostamiseen;
- 3) lainoituksesta aiheutuviin hoitopalkkio- ja muihin menoihin;
- 4) valtion toimesta suoritettaviin töihin; ja
- 5) valtion toimesta tehtyjen teiden kunnossapitoon.

37 §

Rajoitukset

Oikeustoimi, jolla ilman maatilahallituksen lupaa luovutetaan luontaiselinkeino-tilan tai lisäalueen antamalla muodostetun vastaavan tilan taikka sen osan omistus- tai vuokraoikeus, on mitätön. Ilman maatilahallituksen lupaa ei tilaa myöskään saa osittaa tai jakaa. Milloin saajana tulisi olemaan muu kuin 4, 5 ja 6 §:n mukaan tukemiskelpoinen henkilö, joka ei ole vakituisesti asunut viimeiset viisi vuotta 2 §:ssä tarkoitettulla alueella, saa kyseisen luvan antaa vain erityisen painavista syistä.

Tässä pykälässä säädetty rajoitukset ovat voimassa 30 vuotta siitä päivästä lukien, jona tilasta tai lisäalueesta tehty kauppakirja on allekirjoitettu. Rajoitusten estämättä on tilan kiinnittäminen muun oikeuden kuin vuokraoikeuden vakuudeksi ja muu panttikiipano velan maksamisen vakuudeksi sekä ulosmittaus ja pakkohuutokaupalla myyminen sallittu. Maatilahallitus voi, milloin siihen on olosuhteet huomioon ottaen erityisiä syitä olemassa, vapauttaa tilan tai sen osan tässä pykälässä säädetystä rajoituksista. Kyseisten rajoitusten merkitsemisestä maarekisteriin sekä niitä koskevista ilmoituksista säädetään asetuksella.

Maatilahallitus voi liittää edellä tässä pykälässä tarkoitettua lupaa ja vapauttamista koskevaan päätökseen ehdon, että tämän lain mukainen laina tai myyntihintasaaminen on kokonaan tai osittain heti maksettava takaisin korkoineen. Jos tilaa varten on myönnetty tämän lain mukainen rakennusavustus eikä sen myöntämisestä ole kulunut 15 vuotta, voidaan päätökseen myös liittää ehto, että sanottu avustus tai osa siitä on heti maksettava takaisin.

38 §

Eräät lisäehdot

Milloin tämän lain nojalla maata, luottoa tai

rakennusavustusta saanut henkilö tai hänen oikeudenomistajansa tahi, jos heitä on useita, kukaan heistä ei ole kolmeen vuoteen vakituisesti asunut asianomaisella luontaiselinkeinotilalla, lisäaluetta antamalla muodostetulla tilalla tai niihin verrattavalla tilalla, voidaan tilaa rasittava jäljellä oleva valtion tai luottolaitoksen saaminen kokonaan tai osittain ja, sikäli kuin 15 vuotta ei ole kulunut avustuksen myöntämisestä, myös sanottu avustus tai osa siitä määrätä heti takaisin maksettavaksi. Edellä sanottu on vastaavasti voimassa myös, milloin tila, joka ei ole 37 §:ssä tai porotilalain 26 §:ssä tarkoitettujen rajoitusten alainen, tai sen osa on luovutettu muulle kuin maatilahallituksen hyväksymälle henkilölle.

Kauppa- ja velkakirjoihin sekä rakennusavustuksen myöntämistä koskeviin päätöksiin on otettava 1 momentin säännöksen mukainen ehto. Kauppa- ja velkakirjoihin voidaan ottaa saamisen irtisanomisen sekä kauppa- tai lainaehdoissa ehkä sovitun sakkokoron maksettavaksi määräämisen uhalla noudatettavaksi muitakin ehtoja, jotka koskevat tilan tai alueen käyttämistä, saamisen perimisen turvaamista sekä lainan käyttöä samoin kuin muita tarpeelliseksi katsottuja ehtoja.

Edellä 37 §:n 3 momentin ja tämän pykälän nojalla takaisin perittäväksi määrätystä saamisen pääomasta ja avustussummasta on suoritettava päätöksen antamisesta tai, jos irtisanominen tapahtuu 1 momentin viimeisen virkkeen nojalla, omistusoikeuden siirtymisestä lukien vuotuista korkoa, joka vastaa Suomen Pankin kulloinkin perimää peruskorkoa lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä.

39 §

Pakkohuutokauppa

Pakkohuutokaupasta valtiolle lunastettu luontaiselinkeinotila ja lisäaluetta antamalla muodostettu tila voidaan sen estämättä, mitä pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain (23/38) 7 §:ssä on säädetty, käyttää tämän lain tarkoituksiin sekä tällöin myös antaa entiselle omistajalle tai hänen puolisolensa taikka heidän tai jommankumman heistä perintökaaren (40/65) 2 luvussa tarkoitettulle sukulaiselle, ottolapselle tai kasvattilapselle taikka tällaisen henkilön puolisolle, vaikka tämän lain 4, 5 ja 6 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ei olisikaan olemassa. Lunastetun tilan käyttämisessä voidaan soveltuvin osin noudattaa, mitä edellä mainitun lain 7 §:n 3 ja 4 momentissa on säädetty. Ensin mainitun momentin nojalla muodostetta-

vaan asuntotilaan ja -tonttiin sovelletaan muutoin, mitä tämän lain nojalla on voimassa luontaiselinkeinotilasta. Edellä tässä pykälässä säädettyä sovelletaan myös 4 §:n 3 momentissa tarkoitettussa suhteessa entiseen omistajaan olevaan henkilöön.

40 §

Viittaussäännös

Valtion vapaudesta olla suorittamatta kunnallis- ja kirkollisveroa, käyttösuunnitelmaa laadittaessa sattuneen erehdyksen korjaamisesta, tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittavien henkilöiden virkavastuusta, valtiota koskevista maksu- ja muista helpotuksista oikeudenkäynti-, lainhuuto- ja kiinnitysasioissa sekä saamisen etuoikeudesta on vastaavasti noudatettava, mitä maatilalain 78-82 §:ssä on säädetty.

41 §

Erityiset etuudet

Luontaiselinkeinon harjoittajalla, joka omistaa ja asuu luontaiselinkeinotilaa tai lisäaluetta antamalla muodostettua tilaa taikka tilaa, jonka hankkimista tai rakentamista on ruettu tämän lain nojalla, on ilman eri korvausta oikeus valtion maa- ja vesialueilla:

1) sijoittaa metsähallintoviranomaisen suostumuksella metsästyks- ja kalapirtejä, kalakellareita ja varastosuojia tarvittaville paikoille; ja

2) laiduntaa karjaa sekä koota sille heinää, lehdeksiä, järviluhtaa ja -kortetta sekä metsähallintoviranomaisen suostumuksella myös jäkälää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut oikeudet ovat myös sellaisella tilallaan asuvalla porotalouden harjoittajalla, joka omistaa tai hallintasopimuksen nojalla hallitsee porotilaa tai lisäaluetta antamalla muodostettua vastaavaa tilaa taikka omistaa muun tilan, jonka hankkimista tai rakentamista on tuettu porotilalain tai eräiden Kemiöiden vesistön säännöstelyn johdosta maansa luovuttaneiden asuttamisesta annetun lain (556/63) nojalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu suostumus voidaan antaa vain, jos asianomaisen rakennuksen sijoittamista tai jäkälän keräämistä on pidettävä luontaiselinkeinon harjoittamisen kannalta perusteltuna.

42 §

Porovahingot

Tässä laissa tarkoitetun luontaiselinkeinotilan ja lisäaluetta antamalla muodostetun tilan omistajalla ei ole oikeutta saada korvausta porojen tekemistä vahingoista.

43 §

Täytäntöönpanoviranomaiset

Maatilahallituksen sekä asianomaisten maatalouspiirien maataloustoimistojen ja kuntien maatalouslautakuntien asiana on huolehtia tämän lain täytäntöönpanosta.

Asianomaista kalastuspiiriin kalastustoimistoa sekä maatalouden yleisneuvontajärjestöä, Palis-

kuntain Yhdistystä ja paliskuntia voidaan käyttää apuna tämän lain mukaisissa tehtävissä sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

44 §

Asetuksen antaminen

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

45 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Tämän lain mukaisia etuja voidaan antaa vuoden 1999 loppuun.

2.

Kolttalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Kolttien toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantamiseksi koltta-alueella annetaan maata, osuuksia ja oikeuksia sekä luottoa ja avustuksia ynnä suoritetaan muita toimenpiteitä siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Koltta-alue

Koltta-alueella tarkoitetaan tässä laissa aluetta, jonka rajan määrää idässä valtakunnan raja; etelässä Luttojoki sekä Inarin ja Sodankylän kuntien raja ja Kiilopää; lännessä Kiilopää, Nangujärven eteläpää, Nanguvuonon länsipohjukka, Keväjärven alue kokonaan mukaan lukien, Nanguvuono ja Tsharminiemen pohjoiskärki, Kaikunuora ja Lusmasaaren pohjoiskärki, Inarijärven itäranta, Tshurnuvuono, Nitsijärvi, Iijärven Rovaniemi se-

kä Inarin ja Utsjoen kuntien raja Tsoalmmavarrin kohdalla; ja pohjoisessa Inarin ja Utsjoen kuntien raja.

3 §

Koltta

Koltalla tarkoitetaan tässä laissa Sosialististen Neuvostotasavaltain Liitolle 19 päivänä syyskuuta 1944 luovutetulta Petsamon alueelta Inarin kuntaan siirtynyttä kolttaa ja sellaista hänen jälkeläistään, jonka vanhemmista ainakin toinen tai iso-vanhemmista joku on syntyperäinen koltta. Koltaksi katsotaan aina myös tämän puoliso.

4 §

Tukemiskelpoiset koltat

Tämän lain mukaisista toimenpiteistä voi päästä osalliseksi koltta-alueella asuva koltta, joka on taloudelliselta asemaltaan, olosuhteiltaan ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sellainen, että hänen tukemistaan on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

5 §

Yleissäännös

Maan hankkimisen, hakemisen ja käyttämisen, lainojen ja avustusten antamisen, luotto- ja avustusehtojen, valtion toimesta tehtävien töiden samoin kuin niihin liittyvien panttioikeuksien sekä muiden oikeussuhteiden ja seikkojen osalta on, jollei tämän lain säännöksistä muuta johdu, noudatettava luontaiselinkeinolakia (/).

Kolttaan ei ole tämän lain mukaisia toimenpiteitä suoritettaessa, ellei kysymys ole luontaiselinkeinotilan muodostamisesta taikka sellaisen tai siihen verrattavan tilan hankkimisesta tai muusta tukemisesta, sovellettava 1 momentissa mainitun lain 4 §:n 2 ja 3 momentin sekä 7 §:n rajoituksia.

2 luku

Erityiset säännökset

6 §

Maankäyttötoimenpiteet

Edellä 4 §:ssä tarkoitettulle koltalle voidaan antaa pääasiallisesti asumiseen tarvittavan tonttimaan käsittävä tila, jota kutsutaan tässä laissa koltatilaksi. Muodostettavaan kolttilaan ja koltan ennestään omistamaan siihen verrattavaan tilaan voidaan antaa luontaiselinkeinolain 11 §:ssä tarkoitettuja alueita sekä osuuksia ja oikeuksia. Koltalle voidaan antaa myös luontaiselinkeinolaissa tarkoitettu luontaiselinkeinotila tai entiseen tilaan lisäaluetta niin paljon, että siitä muodostuu vastaavansuuruinen tila, edellyttäen, että luontaiselinkeinolain mukaiset edellytykset siihen ovat olemassa.

7 §

Maan käyttäminen muihin tarkoituksiin

Milloin hankittua omaisuutta ei tarvita tämän lain tarkoituksiin, voidaan se käyttää luontaiselinkeinolain tarkoituksiin tai luontaiselinkeinolain 16 §:ssä säädettyllä tavalla.

8 §

Maansaantihakemuksen ratkaiseminen

Asianomaisen maatalouspiirin maataloustoimiston on maansaantihakemuksen saatuaan ratkaistava, onko hakijaa pidettävä tämän lain mukaan tukemiskelpoisena ja maan tarpeessa olevana koltana. Maataloustoimiston on ennen asian ratkaisemista hankittava hakemuksesta asianomaisen maatalouslautakunnan sekä tarvittaessa myös asianomaisen kolttien kyläkokouksen lausunto.

9 §

Suunnittelutoimikunta

Käyttösuunnitelmaa tämän lain tarkoituksiin käytettävästä maasta laadittaessa on maatilalain (188/77) 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuista kunnanvaltuuston suunnittelutoimikuntaan valitsemista jäsenistä kahden oltava kolttia. Sanottu koskee myös heidän varamiehiään.

10 §

Lainoitus-, avustus- ja eräät muut tukitoimenpiteet

Edellä 4 §:ssä tarkoitetuille koltille voidaan myöntää luontaiselinkeinolain 25 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja maanosto- ja sisäsuuslainoja kolttilojen ja niihin verrattavien tilojen hankkimista ja laajentamista varten. Sanottuja lainoja luontaiselinkeinotilojen ja niihin verrattavien tilojen hankkimista varten voidaan koltalle myöntää luontaiselinkeinolaissa säädettyin edellytyksin.

Muitakin luontaiselinkeinolain 25 §:ssä tarkoitettuja lainoja samoin kuin sanotun lain 26 §:ssä tarkoitettuja avustuksia voidaan antaa kolttiloja ja niihin verrattavia tiloja varten. Näitä varten voidaan myös suorittaa sanotun lain 34 §:ssä tarkoitettua tienteko- ja vesihuoltotöitä sekä 35 §:ssä tarkoitettua teiden kunnossapitoa. Edellä tässä momentissa tarkoitettuja luontaiselinkeinolain mukaisia etuuksia voidaan antaa 1 momentin 2 virkkeessä tarkoitettuja tiloja samoin kuin rakentamis- ja irtaimistolain sekä rakennus- ja irtaimistoavustusta kolttien omistamia porotilalakeja soveltaen muodostettuja tiloja varten samoin kuin luontaiselinkeinolain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja maatiloja varten sanotun lain mukaisin edellytyksin.

11 §

Eräät lisätoimenpiteet

Paliskunnalle voidaan myöntää avustusta kolttien poronhoidon kannalta välttämättömien kenttäteurastamoiden sekä syöttö- ja erotusaitojen sekä niille johtavien teiden rakentamisesta ja perusparantamisesta aiheutuviin kustannuksiin, enintään kuitenkin siihen määrään asti, mikä vastaa kolttien omistamien porojen osuutta paliskunnan koko poroluvusta. Sanottu avustus myönnetään maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rahaston varoilla voidaan myös hankkia kalanpoikasia istutettavaksi koltta-alueen vesistöihin.

Tässä pykälässä tarkoitetuista toimenpiteistä päättää maatilahallitus. Kalanpoikasten istutukset maatilahallitus voi antaa metsähallituksen suoritettavaksi.

12 §

Rajoitukset

Oikeustoimi, jolla ilman maatilahallituksen lupaa luovutetaan kolttilan tahi sen osan omistus- tai vuokraoikeus, on mitätön. Ilman maatilahallituksen lupaa ei tilaa myöskään saa osittaa tai jakaa. Milloin saajana tulisi olemaan muu kuin tämän lain mukaan tukemiskelpoinen koltta, saa kyseisen luvan antaa vain erityisen painavista syistä.

Edellä tässä pykälässä säädetty rajoitukset ovat voimassa 30 vuotta siitä päivästä lukien, jona tilasta tai lisäalueesta tehty kauppakirja on allekirjoitettu. Rajoitusten estämättä on kolttilan kiinnittäminen muun oikeuden kuin vuokraoikeuden vakuudeksi ja muu pantiksipano velan maksamisen vakuudeksi sekä ulosmittaus ja pakokohuutokaupalla myyminen sallittu. Maatilahallitus voi, milloin siihen on olosuhteet huomioon ottaen erityisiä syitä olemassa, vapauttaa tilan tai sen osan tässä pykälässä säädettyistä rajoituksista. Jos tämän lain mukainen tila on muodostettu liittämällä aluetta eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain (273/55) 3 §:n mukaisten rajoitusten alaiseen tilaan, lakkaavat viimeksi mainitut rajoitukset ja tila tulee tämän pykälän mukaisten rajoitusten alaiseksi. Jos kysymys on kuitenkin luontaiselinkeinotilan muodostamisesta, tulee tila luontaiselinkeinolain 37 §:ssä säädettyjen rajoitusten alaiseksi. Kyseisten rajoitusten merkitse-

misestä maarekisteriin sekä niitä koskevista ilmoituksista säädetään asetuksella.

Maatilahallitus voi liittää edellä tässä pykälässä tarkoitettua lupaa ja vapauttamista koskevaan päätökseen ehdon, että tämän lain nojalla syntynyt laina tai myyntihintasaaminen on kokonaan tai osittain heti maksettava takaisin korkoineen. Jos tilaa varten on myönnetty tämän lain nojalla rakennusavustusta eikä sen myöntämisestä ole kulunut 15 vuotta, voidaan päätökseen myös liittää ehto, että sanottu avustus tai osa siitä on heti maksettava valtiolle takaisin.

Mitä luontaiselinkeinolain 38 §:ssä on säädetty, on vastaavasti noudatettava silloin, kun kysymyksessä on kolttila tai siihen verrattava tila. Mitä mainitun lain 38 §:n 3 momentissa on säädetty korosta, on sovellettava vastaavasti myös tämän pykälän 3 momentin nojalla takaisin maksettavaan saamisen pääomaan ja avustussummaan.

13 §

Erityiset etuudet

Koltta-alueella asuvalla koltalla on valtion maa- ja vesialueilla ilman eri korvausta oikeus:

1) käyttää omaa polttopuutarvetta varten valtion metsissä olevaa maapuuta ja kuivaa, ei kuitenkaan rakennuspuuksi kelpaavaa puuta;

2) saada välttämättömiin tarpeisiin metsähallintoviranomaisen osoituksen mukaan määrättyiltä paikoilta rakennus-, poltto- ja muuta kotitarvetta sekä rakennus- ja muuta kotitarvetta varten soraa ja täytemaata;

3) sijoittaa metsähallintoviranomaisten luvalla poro-, metsästys- ja kalapirttejä, kalakellareita ja varastosuojia tarvittaville paikoille;

4) pitää venevalkamia ja kalastusvälineiden kuivatuspaikkoja ilman erityistä lupaa;

5) laiduntaa karjaa sekä koota sille heinää, lehdeksiä, järviluhtaa ja -kortetta sekä metsähallintoviranomaisen luvalla myös jäkälää;

6) raivata metsähallintoviranomaisten luvalla peltoa, niittyä ja laidunta; ja

7) harjoittaa kalastusta valtion vesialueilla.

Edellä 1 momentin 3 ja 5 kohdassa tarkoitetun luvan saa myöntää vain, jos asianomaisen rakennuksen sijoittamista tai jäkälän keräämistä on pidettävä luontaiselinkeinon harjoittamisen kannalta perusteltuna.

Rakentamisavustusta voidaan myöntää myös 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen rakennusten ja laitteiden rakentamista, laajentamista

ja peruskorjausta varten sekä raivausavustusta myös mainitun momentin 6 kohdassa tarkoitettua raivausta varten, ei kuitenkaan kumpaakaan avustusta enempää kuin 60 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

14 §

Pakkohuutokauppa

Pakkohuutokaupasta valtiolle lunastettu kolttila ja muu koltan koltta-alueella omistama kiinteistö taikka sen osa voidaan sen estämättä, mitä pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain (23/38) 7 §:ssä on säädetty, käyttää tämän lain tarkoituksiin sekä tällöin antaa sen aikaisemmin omistaneelle koltalle tai hänen puolisolleen taikka heidän tai jommankumman heistä perintökaaren (40/65) 2 luvussa tarkoitettulle sukulaiselle, ottoplapselle taikka tällaisen henkilön puolisolle, vaikka tämä ei täyttäisi tämän lain 4 §:ssä tarkoitettuja edellytyksiä. Lunastetun tilan käyttämisessä voidaan soveltuvin osin noudattaa, mitä edellä mainitun 7 §:n 4 momentissa on säädetty. Lunastettu tila voidaan antaa myös yhteisesti kahdelle tai useammalle edellä tässä pykälässä tarkoitettulle henkilölle.

15 §

Verovapaus

Valtion verovapaudesta tämän lain tarkoituksiin hankitun maan osalta on vastaavasti voimassa, mitä maatilain 78 §:ssä on säädetty.

3 luku

Välittävät säännökset

16 §

Siirtyvä omaisuus

Eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain (273/55) ja kolttien maanjärjestelylain (593/69) nojalla hankittu omaisuus, jonka käytöstä ei ennen tämän lain voimaantuloa ole määrätty tai joka vapautuu sanotun lainsäädännön mukaisesta käyttötarkoituksesta, katsotaan hankituksi tämän lain tarkoituksiin.

17 §

Hallintasopimukset

Kolttien maanjärjestelylain nojalla tilasta tai alueesta tehtyyn hallintasopimukseen, johon perustuvaa oikeutta ei ennen tämän lain voimaantuloa ole menetetty, sekä asukkaan oikeuteen saada omakseen hallintasopimuksen kohteena oleva tila tai alue, noudatetaan aikaisempia säännöksiä, kuitenkin niin, että asuntotila tai -tontti voidaan heti myydä. Tällaiseen asuntotilaan ja -tonttiin sovelletaan aikaisemman lainsäädännön mukaisten rajoitusten sijasta, mitä kolttilasta on tämän lain 12 §:ssä säädetty.

18 §

Eräät porotilalakia soveltaen suoritettavat toimenpiteet

Milloin kolttien maanjärjestelylain mukaan on haettu porotilain (590/69) mukaisesti annettavaa maata, luottoa tai muuta etuutta ennen tämän lain voimaantuloa, on haettuun etuuteen sovellettava aikaisempia säännöksiä.

Koltalle, joka omistaa tai hallintasopimuksen nojalla hallitsee porotilain tai sitä soveltaen 1 momentissa mainitun lain nojalla muodostettua tilaa, voidaan antaa edelleenkin luottoa ja muita etuja porotilain mukaisesti.

19 §

Eräät aikaisemman lainsäädännön mukaiset toimenpiteet ja oikeussuhteet

Edellä 16 §:ssä tarkoitettua lainsäädännön nojalla ennen tämän lain voimaantuloa syntyneen valtion ja luottolaitoksen saamisen takaisinmaksuajan ja koron sekä muiden ehtojen osalta noudatetaan aikaisempia säännöksiä ja sopimuksen ehtoja. Tämän lain voimaantulon jälkeen syntyvän saamisen takaisinmaksuajan, koron ja muiden ehtojen osalta noudatetaan aikaisempia säännöksiä.

Aikaisempia säännöksiä noudatetaan niin ikään niiden asioiden osalta, jotka muutoinkin liittyvät 16 §:ssä tarkoitettua lainsäädännön täytäntöönpanoon ja joista ei tässä luvussa ole toisin säädetty. Sanottu koskee myös valtion verovapauksia sekä maksuhelpotuksia, valtion toimesta tehtäviä töitä ja, ellei 12 §:n 2 momentin nojalla muuta johdu, tilojen rajoituksia.

Koltta-alueen ulkopuolella sijaitsevilla eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain mukaisella kolttilalla ja sanotun lain 6 §:ssä tarkoitetulla tilalla asuvalla koltalla on tämän lain 13 §:n 1 momentissa tarkoitetut oikeudet.

20 §

Aikaisemmat panttioikeudet

Edellä 16 §:ssä tarkoitetun lainsäädännön nojalla myyty tila tai alue, joka on tämän lain voimaan tullessa panttina valtion kauppa- tai myyntihintasaamisen ja sen koron maksamisesta siihen saakka, kunnes saaminen on loppuun suoritettu, on edelleenkin sanotuin tavoin panttina mainitun saamisen maksamisesta.

Sellaisen 1 momentissa tarkoitetun lainsäädännön mukaisen kauppa- ja myyntihintasaamisen korkoineen maksamisesta, joka on syntynyt tämän lain voimaantulon jälkeen tai jonka panttioikeudesta ei ole tehty ennen sanottua ajankohtaa ilmoitusta asianomaiselle tuomarille, on tila tai alue panttina aikaisempien säännösten mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun lainsäädännön mukaisten kustannusosuuksien ja niiden korkojen maksamisesta on asianomainen tila tai alue panttina siten kuin 1 ja 2 momentissa on säädetty.

Milloin tila tai alue on 2 momentissa säädettyin tavoin panttina, tulee maataloustoimiston lähettää asianomaiselle tuomarille ilmoitus panttioikeutta koskevan merkinnän tekemistä varten kiinnitysasiain pöytäkirjaan. Kun saaminen on täysin maksettu, tulee maataloustoimiston läh-

tää ilmoitus asianomaiselle tuomarille tilan tai alueen vapautumista panttivastuusta koskevan merkinnän tekemistä varten kiinnitysrekisteriin.

21 §

Varainkäyttö

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää myös sellaisiin 16 §:ssä tarkoitetun lainsäädännön toimeenpanoon liittyviin tarkoituksiin, joihin niitä on käytetty ennen tämän lain voimaantuloa.

4 luku

Erinäiset säännökset

22 §

Asetuksen antaminen

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

23 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 ja se kumoaa eräiden kolttien asuttamisesta 20 päivänä toukokuuta 1955 annetun lain (273/55) ja 19 päivänä syyskuuta 1969 annetun kolttien maanjärjestelylain (593/69).

3.

Laki

leimaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 30 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä helmikuuta 1977 annetussa laissa (189/77), näin kuuluviksi:

30 §

Kiinteistön omistusoikeuden luovutuskirja on leimaverosta vapaa:

— — — — —
3) kun tilan, sen osan tai alueen luovuttajana on valtio ja luovutus tapahtuu maatilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain tai asutuslainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin taikka kun luovutus tapahtuu maatilalain 5 luvussa tarkoitetun maatilajärjestelyn toteuttamiseksi;

4) kun luovutus tapahtuu vastaanottajalle, joka luovutetun tilan, sen osan tai alueen hankkimista varten on saanut maatilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain tai asutuslainsäädännön mukaisen maanosto- tai sisärosuuslainan; sekä
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 30 päivänä maaliskuuta 1984

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Toivo Yläjärvi*

3.

Laki

leimaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 30 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä helmikuuta 1977 annetussa laissa (189/77), näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

30 §

Kiinteistön omistusoikeuden luovutuskirja on leimaverosta vapaa:

3) kun tilan, sen osan tai alueen luovuttajana on valtio ja luovutus tapahtuu maatilalain tai asutuslainsäädännön mukaisesti tarkoituksiin taikka kun luovutus tapahtuu maatilalain 5 luvussa tarkoitetun maatilajärjestelyn toteuttamiseksi;

4) kun luovutus tapahtuu vastaanottajalle, joka luovutetun tilan, sen osan tai alueen hankkimista varten on saanut maatilalain tai asutuslainsäädännön mukaisen maanosto- tai sisarosuuslainan; sekä

Ehdotus

30 §

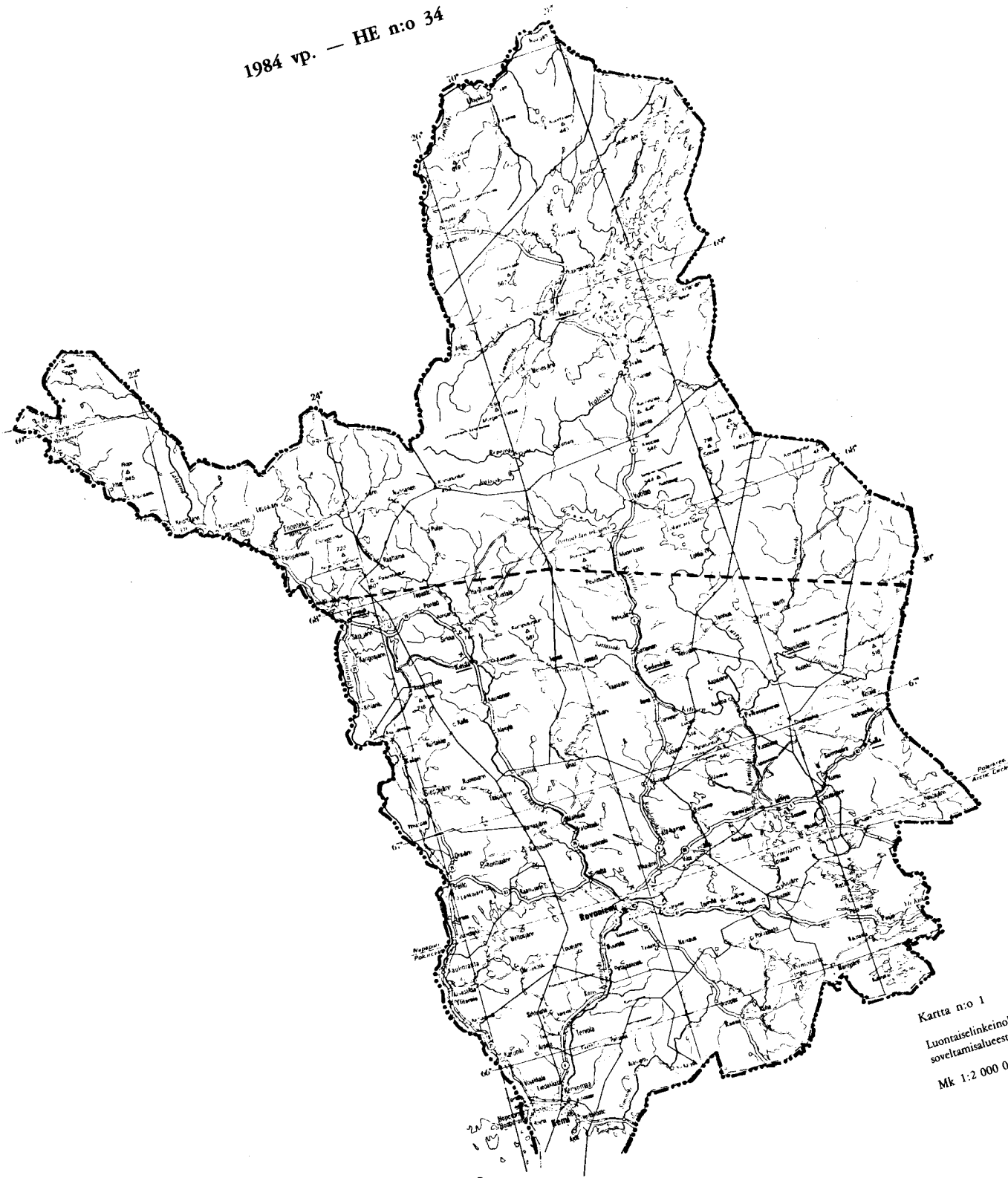
Kiinteistön omistusoikeuden luovutuskirja on leimaverosta vapaa:

3) kun tilan, sen osan tai alueen luovuttajana on valtio ja luovutus tapahtuu maatilalain, *luontaiselinkeinolain*, *kolttalain* tai asutuslainsäädännön mukaisesti tarkoituksiin taikka kun luovutus tapahtuu maatilalain 5 luvussa tarkoitetun maatilajärjestelyn toteuttamiseksi;

4) kun luovutus tapahtuu vastaanottajalle, joka luovutetun tilan, sen osan tai alueen hankkimista varten on saanut maatilalain, *luontaiselinkeinolain*, *kolttalain* tai asutuslainsäädännön mukaisen maanosto- tai sisarosuuslainan; sekä

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

1984 vp. — HE n:o 34

LAPIN SEUTUKAAVALIITTO

